

LUMINA PENTRU TOȚI

Revistă ilustrată de enciclopedie și de pedagogie pentru luminarea poporului

DIRECTOR ENIU D. BĂLTÉNU

STUDIU PEDAGOGIC

I.

De unde venim? unde mergem? care este scopul vieții noastre? pentru-ce ne luptăm cu viața? de ce ne ostenim? de ce suferim? Tóte acestea și alte asemenea întrebări sunt, cu cari de sute de ani se ocupă cei mai mari învățați, fără să ne fi putut da alt rezultat, de cât că viața de acea este: să o trăim, să ne fericeim în é.

Și asta au știut-o, au simțit-o ómenii și în starea mai primitivă a inteligenței lor. Filosofii mari de géba au stat ani întregi închiși între patru pereți la masa lor, căzninduse să răspundă altfel la aceste întrebări. Nicî ei nu au știut altfel răspunde, de cât ce ne spune sfânta scriptură, adică: «Fiți perfecți întocmai ca tatăl cel ceresc!» Cea ce nu însemnă alta, de cât siliživé a fi fericiți.

Nici educatorul nu póte fi indiferent față cu aceste întrebări. Căci, ce alt scop are educațiunea, de cât să pregătéscă pe om ca să póta trăi o viață perfectă, fericită, de cât să crească pe micul copil, care când se naște este mai slăbănog de cât paserea care în acea éi au văduț lumina sórelui. É numai de cât știe să-și caute hrana sa, pe când pe om șiruri de ani trebuie să 'l îngrijești că să nu péră. Trece a treia parte din viața sa, până ce putem să 'l lăsăm singur. Ba și după aceia are lipsă de un povățuitor, și de aci încolo tot trebuie să învețe, să tot învețe mereu până la mormént. În esperiență încăróntéste! Trece de multe óri prin lumea acésta fără să gaste alt-ceva, de cât suferinți. De ce? Pentru-că nu a cunoscut taina vieții, pentru că viața *pentru mai mult* nu este alt-ceva, de cât o *luptă pentru viață*.

Și ce miserie ar fi viața, acest șir de suferințe, dacă ar lipsi ómenilor educațiunea, care și dacă nu ne-o face totdauna fericită, dar ne-o face suportabilă și fără care educațiune, viața ar fi numai o luptă pentru existență. Ce grozav ar fi să trăim numai ca să așteptăm mórtea, când nicî odată nu am simțit căldura cuprinsă în vorba: *fericire!* Ce aprópe am sta atunci de animale a căror artă și istețime constă numai în câteva apucături, adică dacă ar lipsi din ómeni simțirea, care creadă o lume nouă în noi înșine, dacă n'am avé voință și libertate, dacă cu spiritul nostru n'am pătrunde nicî în cele mai simple misterii

ale naturcii, dacã n'am pricepe armonia vieții, negreșit cã atunci omul ar fi aprõpe egal animalelor. Ce viață ar fi aceea, când spiritele omenești ar fi nepãsãtõre de tot ce este? Când inima nici odatã nu s'ar entusiasma de vr'o idee sublimã? Dacã n'ar fi educațiunea, care pe tõte acestea le cultivã, le deșteptã în noi, noi nici odatã n'am fi fericiți.

Filosoful Leibnitz dicea: «Dați-mi în mãnã școlele și voi schimba lumea!»

Și asta trebuie sã o știe toți învõtãtorii, toți acei, cari se ocupã cu educațiunea copiilor. Trebuie sã știe toți, cã a trecut timpul, când omul trãia fãrã sã se gândescã la scopul pentru care trãia, când tot lucrul îi era sã aștepte rãsãrirea și apunerea sõrelui. Acum mergem cu pași repedi spre cultivare.

Omenirea și-a cãștigat acum drepturile sale și datoriazã educațiunii este sã ajute la isbãndã! Educațiunea este cel mai scump tezaur ce putem moșteni de la strãbunii noștri și mai ales ce trebuie sã lãsãm fiilor și nepoților noștri. O generațiune ușurãzã viața ceilalte lãsându-i experiențele și cunoștințele sale. Ce obositor ar fi sã trãim atunci, când o generațiune ar duce cu sine în mormânt invențiile și cunoștințele sale; dacã am fi siliți sã incepem din nou aceea, ce strãmoșii noștri au știut și au fãcut fõrte bine. Este dar de mare importanță *educațiunea* în viața unui popor, ca și a unui individ. Nici nu trebuie sã se discute acãsta, cãci este recunoscutã de toți, și tõte popõrele cari voesc sã și creascã un viitor bun, sã și creascã cãt mai bine tinereimea. Chiar în zilele nõstre a dis un mare potitic, cã »sistența și puterea nu în arme, ci în școli multe stã».

Dacã în adevër așa e, atunci nu avem alta de fãcut de cãt sã urmãrim acest sfat, adicã: sã înființãm cãt de multe școli, și învõtãtorii cari vor conduce aceste școli, sã și dẽ silință a se perfecționa, sã cunoscã tõte secretele educațiunii, problemele ce trebuie sã deslege, ca nu cumva lipsindu-le acãsta, tõtã munca lor sã fie zadarnicã.

Pãn' acum în mai multe state guvernul ține în mãnã școlile, precum și la noi.

• Dar aci noi nu ne vom ocupa de acãstã afacere, cãci ne vom mãrgini la cestiunea educațiunii propriu disã, rãmãind ca despre educațiunea corpului sã ne ocupãm erãși altã datã.

II

Am dis cã scopul vieții este fericirea. Ce e însă *fericirea*? La acãstã întrebare mulți și în multe chipuri au respuns. Unii au dis cã fericirea este în *mulțumirea* cu viața; alții în *armonia* dintre noi și lumea eternã.

Eu dic cã fericirea stã în amãndouã acestea. Pentru-cã gãndesc cã una din ele nu põte fi fãrã celaltã. Mulțumiți numai atunci suntem cu viața, când este õre-care armonie între noi și lume, și armonia numai atunci este, când suntem mulțumiți cu sõrta.

Alții au dis, cã viața adevãratã, adicã fericirea, stã în *a face fapte bune*. Nici asta nu o põte nega nimeni. Põte o știu mulți chiar din ex-

periență. Căruî om nu-i s'a causat vre-o dată bucurie făcând altuia bine? Cine nu s'a bucurat vedând fericirea altuia și știind că și el l'a ajutat a se feri? (Grozav de egoistar fi acel om care nu s'ar bucura de fericirea, de binele confrăților săi).

Nu vom întreba însă nici ce este fericirea, nici ce este viața și nici că este bine «*a fi sau a nu fi*» (întrebarea lui Shakespeare); ci ne vom mărgini a constata că *este*. Suntem, și degéba ne vom întreba *cum*? E de ajuns că suntem, și măî înțelept lucru ar fi în loc de a întreba, să trăim așa cum putem și cum știm măî bine.

Și ca să putem face acésta, trebuie ca încă de timpuriu să fie altoite în noi tóte ideile și principiile care ajută la acésta.

De órece a fi fericitî, ne trebuiește *mulțumirea*, prima datorie a educatorului este să crească pe copii așa, ca eșind în viață să fie mulțumiți chiar și cu puțin, să nu se obicinuiască nici odată a pretinde mult. Cu cât știm să ne înfrânăm de la măî multe, cu atât suntem măî avuți.

Cum putem ajunge la acésta?—În multe feluri. De esemplu esplicând câte-o bucată din cartea de citire, de cari sunt destule bune; tot atunci făcând și morala aceleî bucatî. Sau spunându-le câte o fabulă, a cărî basă este mulțumirea cu puțin, modestia, din care apoi iar tragem înțelesul moral. Ar fi fórté bine, ca învățătorî în loc de a perde timpul cu unce pasagiî din istoria biblică, cari puțin efect fac asupra copiilor, ba măî de multe ori nici nu le înțeleg,—să se ocupe măî mult cu morala practică. Și prin morală nu înțeleg să se țină predice, ci să se alégă așa cărți de citire, unde se fie destule bucatî cari să trateze despre iubirea și datorința către părinți, despre iubirea frățescă și către aprópele nostru.

Armonie între noi și natură atunci va fi, când vom lua viața așa precum este. Să n'avem închipuirî în loc de fapte adevérate

Căci atunci la tot pasul vom observa, că lumea nu este așa precum ne-am închipuit-o noi, atunci tótă viața noastră nu va fi alta, de cât un șir de înșelăciuni amarnice.

Este dator învățătorul să deștepte în copii simțurile practice, căci fără acésta n'am pricepe ce este frumosul, n'am înțelege armonia încântătoare din natură, care ne îndulcește ăilele și care sunt cele măî sublime simțiri omenesti, căci nici odată nu aū urmare ré, orî cât vom gusta din ele. Însă ar fi să trecem peste limitele datoriei, dacă i-am face vi-sătorî, dacă nu le-am spune, că viața, natura nu există numai din flori de primăvară, din cântul păsărilor, din razele calde ale sórelui și din zefirul blând; ci că este construită și din miserie, contra căreia mult trebuie să luptăm, că o parte din ómenî sunt slabi și răi, cari mult ne vor supăra, dacă nu ne vom gândi la acea, că amărăciunea noastră tot nu o să schimbe lumea nici situațiunea care ni se pare ré și care nici odată n'a fost măî bună.

Să nu fim dar pesimiști, căci fiind astfel nici o dată nu vom avé momente dulci și liniștite, ci tot d'auna numai șicănare vom cauza celor cari ne înconjóră.

Prin acésta însă nu dic, se fim *optimiști*. Acésta ar fi o altă extremi-

ale naturii, dacă n'am pricepe armonia vieții, negreșit că atunci omul ar fi aprópe egal animalelor. Ce viață ar fi aceea, când spiritele omenești ar fi nepăsătoare de tot ce este? Când inima nici odată nu s'ar entusiasma de vr'o idee sublimă? Dacă n'ar fi educațiunea, care pe toate acestea le cultivă, le deșteaptă în noi, noi nici odată n'am fi fericiți.

Filosoful Leibnitz zicea: «Dați-mi în mână școlile și voi schimba lumea!»

Și asta trebuie să o știe toți învățătorii, toți acei, cari se ocupă cu educațiunea copiilor. Trebuie să știe toți, că a trecut timpul, când omul trăia fără să se gândească la scopul pentru care trăia, când tot lucrul îi era să aștepte răsărirea și apunerea sórelui. Acum mergem cu pași repezi spre cultivare.

Omenirea și-a câștigat acum drepturile sale și datoria educațiunii este să ajute la isbândă! Educațiunea este cel mai scump tezaur ce putem moșteni de la străbunii noștri și mai ales ce trebuie să lăsăm fiilor și nepoților noștri. O generațiune ușurează viața ceilalte lăsându-i experiențele și cunoștințele sale. Ce obositor ar fi să trăim atunci, când o generațiune ar duce cu sine în mormânt invențiile și cunoștințele sale; dacă am fi siliți să începem din nou aceea, ce strămoșii noștri au știut și au făcut foarte bine. Este dar de mare importanță *educațiunea* în viața unui popor, ca și a unui individ. Nici nu trebuie să se discute acesta, căci este recunoscută de toți, și toate popórele cari voesc să și crească un viitor bun, să și crească cât mai bine tinerețea. Chiar în zilele noastre a dis un mare potitic, că »esistența și puterea nu în arme, ci în școli multe stă».

Dacă în adevăr așa e, atunci nu avem alta de făcut de cât să urmărim acest sfat, adică: să înființăm cât de multe școli, și învățătorii cari vor conduce aceste școli, să și de silință a se perfecționa, să cunoască toate secretele educațiunii, problemele ce trebuie să deslege, ca nu cumva lipsindu-le acesta, toată munca lor să fie zadarnică.

Pân' acum în mai multe state guvernul ține în mână școlile, precum și la noi.

* Dar aci noi nu ne vom ocupa de această afacere, căci ne vom mărgini la cestiunea educațiunii propriu zisă, rămâind ca despre educațiunea corpului să ne ocupăm éráși altă dată.

II

Am zis că scopul vieții este fericirea. Ce e însă *fericirea*? La această întrebare mulți și în multe chipuri au răspuns. Unii au zis că fericirea este în *mulțumirea* cu viața; alții în *armonia* dintre noi și lumea esternă.

Eú zic că fericirea stă în amândouă acestea. Pentru-că gândesc că una din ele nu póte fi fără celaltă. Mulțumiți numai atunci suntem cu viața, când este óre-care armonie între noi și lume, și armonia numai atunci este, când suntem mulțumiți cu sórta.

Alții au zis, că viața adevărată, adică fericirea, stă în *a face fapte bune*. Nici asta nu o póte nega nimeni. Póte o știú mulți chiar din ex-

periență. Cărui om nu-i s'a causat vre-o dată bucurie făcând altuia bine? Cine nu s'a bucurat vedând fericirea altuia și știind că și el l'a ajutat a se feriți?! Grozav de egoist ar fi acel om care nu s'ar bucura de fericirea, de binele confratrilor săi.

Nu vom întreba însă nici ce este fericirea, nici ce este viața și nici că este bine «*a fi sau a nu fi*» (întrebarea lui Schakespeare); ci ne vom mărgini a constata că *este*. *Suntem*, și degeba ne vom întreba *cum*? E deajuns că suntem, și mai înțelept lucru ar fi în loc de a întreba, să trăim așa cum putem și cum știm mai bine.

Și ca să putem face acésta, trebuie ca încă de timpuriu să fie altoite în noi toate ideile și principiile care ajută la acésta.

De órece a fi fericiți, ne trebuiește *mulțumirea*, prima datorie a educatorului este să crească pe copii așa, ca eșind în viață să fie mulțumiți chiar și cu puțin, să nu se obicinuiască nici odată a pretinde mult. Cu cât știm să ne înfrânăm de la mai multe, cu atât suntem mai avuți.

Cum putem ajunge la acésta? — În multe feluri. De exemplu esplicând câte-o bucată din cartea de citire, de cari sunt destule bune; tot atunci făcând și morala aceleia bucați. Său spunându-le câte o fabulă, a cărei basă este mulțumirea cu puțin, modestia, din care apoi iar tragem înțelesul moral. Ar fi foarte bine, ca învățătorii în loc de a perde timpul cu unele pasagii din istoria biblică, cari puțin efect fac asupra copiilor, ba mai de multe ori nici nu le înțeleg,—să se ocupe mai mult cu morala practică. Și prin morală nu înțeleg să se țină predice, ci să se alégă așa cărți de citire, unde se fie destule bucați cari să trateze despre iubirea și datorința către părinți, despre iubirea frățescă și către aproapele nostru.

Armonie între noi și natură atunci va fi, când vom lua viața așa precum este. Să n'avem închipuirii în loc de fapte adevărate

Căci atunci la tot pasul vom observa, că lumea nu este așa precum ne-am închipuit-o noi, atunci totă viața noastră nu va fi alta, de cât un șir de înșelăciuni amarnice.

Este dator învățătorul să deștepte în copii simțurile poetice, căci fără acésta n'am pricepe ce este frumosul, n'am înțelege armonia încântătoare din natură, care ne îndulcește dăilele și care sunt cele mai sublime simțiri omenești, căci nici odată nu aū urmare ré, orî cât vom gusta din ele. Însă ar fi să trecem peste limitele datoriei, dacă i-am face vișători, dacă nu le-am spune, că viața, natura nu există numai din flori de primăvară, din cântul păsărilor, din razele calde ale sórelui și din zefirul blând; ci că este construită și din miserie, contra căreia mult trebuie să luptăm, că o parte din ómenii sunt slabi și răi, cari mult ne vor supăra, dacă nu ne vom gândi la acea, că amărăciunea noastră tot nu o să schimbe lumea nici situațiunea care ni se pare ré și care nici odată n'a fost mai bună.

Să nu fim dar pesimiști, căci fiind astfel nici o dată nu vom avé momente dulci și liniștite, ci tot d'auna numai șicănare vom cauza celor cari ne înconjură.

Prin acésta însă nu đic, se fim *optimiști*. Acésta ar fi o altă extremi-

tate, și numai cărarea de mijloc este cea mai bună. Să ne căznim, ca tot dauna *adererul* și numai adevărul să-l căutăm.

Așa dar în loc de visuri, *realitate* și în loc de închipuiră, *aderer!*

Să învățăm pe copii să fie perseverenți, în lucrările și hotărârile lor constanți, să nu se sperie de oră ce pedecă vor întâmpina în viață. Caracterul întocmai ca aurul prin foc, prin lupte și prin suferință se întărește, se dezvoltă și devine adevărat hărbătesc.

Ce om ridicol și demn de compătimire ar fi acela, care la lăță greutatea s'ar văita, ar plânge?

Ce viață l'aștăptă pe acela !?

Tăria sufletescă nu e alta, de cât caracterul neobosit. Și a fi astfel, mult depinde de la creștere. Facă toți, cum a dis Rousseau:

«Ei așa voi crește copilul meu, ca pe la polul înghețat de nord să potă trăi tot așa de bine ca pe stâncele ferbinți ale insulei Malta!»

Înțelegem aci nu numai creșterea corporală, ci și cea intelectuală, adică ca în luptă pentru existență nici odată să nu se obosească, nici odată să nu se lase învins, căci acesta ar fi egală cu mărta și «de cât o viață mărta mai bine o mărta vie» dice Alecsandri.

Ca să potă vedea cineva acesta, n'are de cât să deschidă foile istoriei, unde va vedea că nu poporul cel mai numeros, ci cel cu calități mai bune, cu voință mai tare a trăit secolii și a dominat pe aceia ale căror calități au fost mai puțin bune, cari n'a știut așa de bine lupta contra vieții, contra lipselor.

Puterea tot dauna acolo este, unde *dreptatea*, *frumosul* și *bunătatea*, aceste mari virtuți și idei mărețe, sunt împreunate.

Să-î învățăm se renunțe în interesul altora, căci în acesta se oglindește adevărata educație.

Să nu-î lăsăm dar a fi cerbicoși, pretențioși, căci rezultatul acestor însuși nici odată nu este plăcut. Cu acestea însă nu voim să dicem, ca să lepede principiile sale, îndată ce cineva încercă a le cobăte, căci acesta ar fi semnul slăbiciunii. Numai atunci ar fi rău, când nici după deplina noastră convingere nu ne-am lăsa de principiile și ideile noastre, și acesta pote numai din mândrie sau din îndărătnicie.

La or-ce facem, să n'avem în vedere numai folosul nostru personal, ci s'avem în vedere și *bine faceră*; căci și é este un fel de fericire pentru noi.

Ne este oare permis atăta *egoism*, în cât or ce facem, să ne gândim numai la folosul ce ne aduce? Nu trebuie oare să facem și bine societății în care trăim? Suntem noi numai ai noștri nu și ai societății?

Unde am ajunge atunci, când am face toate numai pentru interes?

Când tot omul numai pentru sine ar trăi sau cel mult pe cei-lalți numai într-o atât i-ar pretui și iubi, într-o cât s'ar puté folosi de ei la scopurile sale egoistice? dacă în cei-lalți omenii numai niște instrumente ar privi, cu cari să se ajute la interesele lui?

Sau ne este nouă permis să dicem și aci cu Rousseau, că «societatea este o invenție a omenilor?» Este adevărată acesta? Nu ne dovedește contrariul chiar viața? Omenii din buna lor voie, sau din lipsă

s'aun asociat unul cu altul? Nu legile naturii i'a impins la acesta? Și ar avé înțeles societatea, dacă n'am trăi unul pentru altul?

Ar fi ajuns atunci cultura la acel nivel la care se află ađi decă 6menii nu s'ar fi ajutat unul pe altul?

Să-î învățăm dar de timpuriu pe școlarii la *iubire*, care este isvorul binefacerii și fericirii.

Cine numai din *datorie* face ceva lucru bun, apoi nu o să folosescă mult lumii.

Pedantismul să fie gonit din mintea educatorului. Iubirea să-î fie arma, cu care să câștige glorie în munca sa! Dacă citim despre *pedanteria* educatorilor din secolii tre. uți apoi, ăđeu, ne vine să blestemăm și memoria lor. Ne prinde groza citind despre ei și ne mirăm cum 6menii au putut suferi ca pedagogia să se înjosească atât de mult în mâna educatorilor de atunci.

«Școala să fie împodobită cu flori, iar nu vergele rupte să vedem pe acolo», așa ăđice un mare pedagog.

Dați omului *libertate* și se va desvolta. Și să nu uităm, că s6m6nța iubirii de libertate din școală se s6m6nă în sufletul copiilor. Și noi suntem datori să prețuim această idee, fiind-că știm câte milioane de 6menii au sacrificat tot ce au avut scump, chiar sângele și viața, pentru libertate. Această idee a ținut în ferbere secolii întregi omenirea, pân ce și-a putut lep6da lanțurile ce-î apăsaui mâinele și chiar spiritul.

O națiune, un popor nici nu p6te fi tare și mare dacă nu este liber. Să citim numai istoria. Au nu în cé mai mare miserie, în cé mai ticălosă stare s'a chinuit mulțime de sclavi? Și cine negă că și din aceștia nu s'ar fi ales 6menii mari, bine-făcătorii omenirii, dacă ar fi știut ce este libertatea

P6te 6re să se însuflețescă de ceva bun, de ceva frumos, acela căruia nu-î este permis să cunoască libertatea, fără care nu p6te fi o viață adevărată, fără care nici odată n'am cunosțe cele mai frumoșe simțiri: simțul frumosului, adev6rului, binelui și al nobleței?

Putem pretinde să fie bun acela, pe care tot dauna l'am apăsat? Putem pretinde de la acela să facă ceva folositor, când până acum nu i-am dat voie să-și arate aici măcar durerea, pe care noi i-am cauzat-o?!

Să creștem dar pe copii în libertate!

Să nu simtă ei nici odată apă sare, căci atunci școala le pare mai mult o prins6re, de cât un loc unde se propune bunul, frumosul și adev6rul.

Să nu ne purtăm așa în cât părinții să aibe dreptate a speria pe copii cu școala, ăđic6ndu-le: «Las că te oi da eu la școală, iți va arăta ție das-călu, o să fie vai de ține.» Ci să ne purtăm cu ei așa în cât să le fie dragă școala, să fie pentru ei pedepsă când nu i' ar lăsa să vină la școală.

De aceea, să nu-î reținem de la jocurile lor inocente; ba încă să mergem între ei, să ne privescă ca pe niște flințe, de cari să nu se témă, ci pe cari să le iubească. Copiii ne vor judeca dupe această purtare cu ei, iar nu după conferințele filosofice sau pedagogice, ținute de noi în vr'un loc public. Și ce gândim noi, este 6re indiferent pentru noi și înaintea educațiunii judecata copiilor despre învățator? Înaintea lor 6re

nu învățătorul este școlă ? Nu din maniera învățătorului față de copii ivorește și iubirea de școlă a lor ? Să ne gândim numai noi la copilăria noastră. Cu câtă sfințenie păstrăm și la bătrânețe memoria unui bun învățător pe care l'am avut ? !

Și știm cu toții că ce face omul din iubire are tot dauna rezultat mai bun de cât ceea ce face din silă. Observăm acesta mai ales la copiii cari nu sunt încă așa de copti la minte, ca să se gândească la scopul moral.

Ar fi un atentat contra moralului, contra bunului simț, contra școlii să tractăm așa de sever pe copii, în cât ei să se simtă în școlă ca într'un loc de pedepsă. Ar fi, deci, un păcat, ca cu pedagogia noastră să le amărim dăile lor fericite, dăile cari trecute odată n'o să le mai afle în viața lor.

Las să fie copilul sburdalnic, acesta nu este vina lui, ci a etății din care desvâindu-se poate să se aleagă cel mai serios om.

Să nu'i dicem: «Nu face cutare sau cutare lucru»; ci, dacă se poate, să-l împedicăm numai să nu'l facă. Dicându'i numai, poate tocmai prin acesta arătăm cum să face lucrul necuviincios. Să-l lăsăm să se ardă, a doua oră nu se va mai juca împrejurul focului. Nu vorbele, experiențele formidabile caracterul. Acestea, adică experiențele, sunt mai prețioase, de cât chiar ce mai profudă filosofie. Fără experiențe, dice renumitul Locke, omul învățat sémănă unui măgar încărcat cu cărți !»

Și a crește pe copil pentru libertate, a desvolta în el ideea de libertate, este ușor, căci n'avem trebuință de studii înalte spre a ajunge la acest scop.

Să-l lăsăm numai liber, cu firea omului este născută libertatea, nu trebuie să o desvoltăm, ci numai să nu o împedicăm în desvoltagea ei

Omul fiind pătruns de ideea libertății, negreșit că simțul de libertate îl reține de la tiranii, îi îndulcește vorbele, îi dă o direcție de gândire mai democratică, se obișnuiește a privi în om pe om, dar să nu aibă prejudeții de a judeca pe cineva după rangul ce'l are în societate, ci după faptele lui în cari se oglindește caracterul aceluia. Deci învățătorul să nu përdă acestea din vedere, să nu uite că nu și îndeplinește sânta datorie, că face cel mai mare păcat atunci, când stinge în copii scântea de libertate.

Suntem toți ômeni de o potrivă, iubirea să constrângă societatea, iar nu temerea sau frica. A trecut timpul, când regii erau adorați ca Dumnezeu, când cu capul plecat trebuia să se vorbescă chiar și aceluia care se deosebia de cei lași ômeni nu mai prin aceea că el a știut să se folosescă mai bine de ocaziune spre a se înălța de asupra celor-lași. Critica fără cruțare judecă pe or cine dupe faptele lui, fie rege, fie țaran fie boier sau servitor. Ea întrebă numai atât, ce ai făcut ? Această permisiune i-o dă libertatea.

Libertate dar ; din acesta se va naște lumina, și unde este lumină, va apare și iubirea, care este basa fericirii

Că libertatea e necesară desvoltagei spiritului. În această privință nici nu cred că mai este trebuință de discuțiune. Nimeni nu se va indoi asupra acestui lucru.

Este ôre vre-un exemplu, că fără libertate să se fi desvoltagea vre-un

popor ? Și 6re nu acele națiuni a6 înaintat mai bine în cultură, cari a6 fost mai libere ?!

Și fără de cultură p6te exista fericire ?

Cum c6 simțul de libertate este n6scut cu omul, se dovedește prin aceea, c6 unde nu este libertate, unde spiritele sunt legate, acolo numai de c6t se ivesc b6lele societății, precum anarchia, nihilismul, etc. cari t6te sunt niște simptome, c6 societatea suferă. Numai *Educația adevărată* o p6te vindeca înv6țând pe 6meni s6 prețuească D-zeesca libertate ; dar dac6 avem drepturi apoi nu e mai puțin adevărat, c6 avem și datoriți, c6 cu libertatea p6te merge pe acelaș drum și *ascultarea*.

Un mare înv6țat german a 6is, c6 *adevărată libertate nu este !* Nu voi s6 'l combat ; de 6re-ce aș fi slab a face ac6sta ; dar nici nu e trebuinț6 : cre6 c6 nu se va afla un singur om, care s6 voească și s6 dor6sc6 o astfel de libertate. T6te trebuie s6-și aib6 limitele lor. A ar6ta aceste limite e tr6ba educațiunii, și aci își are cel mai important rol școl6a ; s6 nu uit6m c6 *6menii s6i din ignoranț6 s6i din r6utate se da6 pe c6i rele*. Datoria educatorului este a 'i impedia.

Servilismul dar s6 fie departe de școl6

S6 înv6ț6m pe școlarii s6 prețuească pe om, s6-'l pun6 pe tr6pta, ce i s'a destinat, și s6-'i facem s6 înțel6g6, c6 și dac6 sunt mulți 6meni inferiori nou6, aceia a6 r6mas îndăr6t de noi. numai fiind-c6 s6rta, sau p6te chiar c6 inșiși, a f6cut ca s6 nu cun6sc6 importanța locului unde se d6 o educațiune care singur6 d6 val6re omului, adic6 n'a6 urmat la școl6.

Asemenea casuri vor face s6 se pui6 mai mare preț pe școl6 și pe înv6ț6tor.

De c6te ori se pl6ng înv6ț6torii c6 n'a6 autoritate, s6 li se r6spund6 c6 c6 trebuie s6 'și-o fac6. Nu e just6 pl6ngerea lor contra societății ; c6ci, dac6 p6n6 acum nimeni nu i-a știut prețui, cauza este c6 p6n6 acum a6 fost f6rte puțin dasc6li, cari a6 meritat acest nume respectabil.

Împrejur6rile de a6i ne d6 speranț6, c6 în viitor și în ac6st6 privinț6 se va ameliora s6rta înv6ț6torilor pe care o și merit6, voi s6 6ic numai de accia cari sunt demni de chemarea lor

Lucrarea înv6ț6torului s6 fie p6truns6 de *entusiasm !* Lucr6nd înv6ț6torul cu entusiasm, se vor deprinde și școlarii, ca eșind în viaț6 s6 fac6 și ei aș6, s6 nu devie numai simpli muncitori ci în munc6 s6 aște pl6cere !

Exemplul e cel mai bun ștut !

S6 nu uit6m, c6 *nu școl6i ci vieț6 creștem pe copil !*

Și școl6a numai atunci își va ajunge scopul, numai atunci își va îndeplini chemarea, c6nd înv6ț6torul își va face astfel datoria, în c6t școlarii eșind în viaț6, vor ști a se cump6ni aș6 în c6t ori și cinc s6 vad6 în ei un om *bine crescut*, și nu numai un om cu cunoștiințe.

At6ta despre ideile și principiile ce înv6ț6torul trebuie s6 aib6 totdeauna înaintea ochilor s6i. De sine se înțelege, acestea numai atunci a6 val6re, c6nd se aplic6 ; c6ci, ori și c6te discuțiuni și conferințe f6cute asupra pedagogiei, va r6m6ne totdeauna adevărat c6 *c6 mai bun6 pe-*

dagogie este ceea care am pus-o și în practică, ér nu s'a învățat numai din carte sau din gura dascălului.

Să înțelegă dar toți învățătorii ce va să zică *învățător, educator*; să se gândească la acea, că generațiunii de a rândul trec prin mâna lor și că fericirea acelor generațiuni în mare parte depinde de la modul, cum și-a îndeplinit învățătorul, educatorul datoria.

Când ne-am făcut învățători, am luat asupra noastră sarcina, de a ne împlini cu sfințenie datoria ce ne ordonă pedagogia și bunul simț. *Cine nu este pë rons de iubirea de ómení, de dorul progresului general*, cine caută numai un mod de a trăi în funcția de învățător, acela face un păcat, care nici odată nu i se va ierta.

Dacă greșim în lucrarea noastră, fie din ignoranță, fie din ușurință, *nu putem avé scuse*, aci nu este permis *să încercám* trebuie să mergem pe un drum cunoscut, căci avem de a face *cu ómení*, nu cu lucruri.

Și a risca sufletete nu este nimenui permis.

Tóte acestea le vor înțelege învățătorii atunci, când vor pricepe pë deplin câte tainice și înalte gândiri sunt în sublima devisă: *«Lumină pentru toți»!*

Ion Russu.

Metódele de învățământ ¹⁾.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rêul ce decurge din citirea mecanică nu atinge numai studiul lecturerei propriu zise, ci se revarsă asupra întregului învățământ. În adevăr, știm cu toții, că lecțiunea din orí care studiú copilul o prepară a casă numai prin lectură. Un copil, care citește rêu, nici odată nu va puté

invéța bine după carte o lecțiune. Cheia învățământului este lectura; căci, pe cât cunosc chiar din experiență, n'am văđut elev slab la lectură și eminent la cele-lalte studií. Care este dar metóda cé mai nemerită pëntru introducerea copilului în acest studiú atât de însemnat?

Pe scurt și fórte clar a arătat în numéru trecut al acestei reviste

¹⁾ Vezi No. 5 al acestei reviste.

mult stimatul Domnul Eniș Băltănu, că „*ce mai nemerită metodă de a învăța pe copii scrierea și citirea este emisiunea sunetelor*”. Această metodă însoțită de procedura fonomică dă rezultate admirabile. Fără această metodă, mărturisesc, n'aș fi reușit pōte nici o dată să fac, ca în mai puțin de două luni, copii de 5 pînă la 6 ani să citească și să scrie orî ce cuvânt.

Spre a începe cu copiii lectura după această metodă, trebuie să-i învățăm întâi să pronunțe bine sunetele, ale căror chipuri sau icōne vom să le arătăm. Este bine să începem cu vocalele, căci ele se pronunță mai lesne și anume în ordinea următoare: o, i, a, ă, e, u.

Ca să le facem cunoscut sunetul o, îi vom întreba: Care din voi, copii, aî văd un bou? Se vor întrece a răspunde fie-care, că a vădut. Le vom face mai multe chestiuni asupra acestui animal în mod familiar, întrebându-i în cele din urmă: Cine știe să 'mî spună, cum ȳicem la un bou, cānd vine repede la noi? Ei vor răspunde: că noi ȳicem în așa cas: O...

Ridicați mîna, copii, și ȳiceți cu toți O!...

Stăruim, se înțelege, asupra acestui sunet, pînă ce copii îl înțeleg bine, urmând tot ast-fel și cu cele l'alte sunete. De pildă, cānd mînām calul pronunțām sunetul i!; cānd ne mirām, sunetul a!; cānd plānge copilul, sunetul ũ!; cānd ne mirām, cu gura puțin deschisă, ȳicem e!; cānd strigām pe cine-va de departe ȳicem ă!; și cānd gonim cāinele ȳicem u!... Acestea le putem da într'o singură lecțiune. Dar, înainte de a'i învăța chiar să pronunțe aceste sunete, e bine să le arătăm și ȳecare semn pregătitoare. De pildă: picătura (•); linia culcată(—); linia pezișe (∞); arcu (∪); gluga (∧), și codița (∩). Aceste semne, după cum se vede, tōte sunt trebuincioase la formarea literelor. Rēmāne însă la aprecierea învățatorului, dacă voește să le propună înainte sau odată cu literele. În orî ce cas, suntem contra rēului obiceiū de a le a-meți capul copiilor de la început cu atātea figurî geometrice dāndu-le, ce e și mai trist numirile proprii, precum linie *orizontală, perpendiculară, verticală, oblică, curbă* etc.; numiri cari nu pot decāt să'i desguste de studiu, în loc de a le aduce vre un folos. În ordinea, în care copiii aū învățat pronunțarea sunetelor, vor învăța acum să facă și să cunoscă și chipul acelor sunete, adică literile. Copiii fiind pregătiți în bānci cu condee de pētră și tăblițele liniate, învățatorului va face cu creta în fața copiilor pe tablă litera o, spunēndu-le că acesta este o sau este semnul sunetului o!.; căci, după cum fie-care lucru are un nume, așa și semnul acesta are numele sēu o!...; cum ȳicem, cānd oprim bou.

Dupē cum am urmat cu sunetul o, negreșit vom urma cu tōte cele l'alte sunete vocale și anume: o jumătate de o cu picătură sus (i) se chiamă i!.; un o lipit cu un i fără picătură (a) se chiamă a!...; un a cu arc sus (ă) să chiamă ă!...; un i cu glugă sus (i) se chiamă i!...; un i fără picătură îndoit în jos la mijlocul lui (e) se chiamă e!.; în fine doi i lipiți fără picătură (u) se chiamă u!... Urmând ast-fel, orî-cuie pōte înțelege înlesnirea, cu care școlarii vor învăța literile, care după acest metod, mai tōte se formēză din o, sau cu ajutorul lui o. Învățatorului va stărui asupra acestor litere, pînă ce copiii le vor înțelege bine, făcēndu-le atāt pe tabla școlei cāt și pe tăblițele lor.

Până a nu trece la consóne, învățătorul trebuie să învețe pe copil a combina câte două vocale, având grija, ca din vocalele unite să resulte cuvinte cât se va puté mai apropiate de înțelegerea copiilor. Va proceda în modul următor: Pînă acum ați învățat, copii, câte-va semne sau litere: o, i, a, ă, î, e, u. Sunt vesel, că m'ați ascultat. Care din *D-vóstră* vrea să învețe să scrie și să citescă câte două litere lipite? Școlarii vor răspunde: eă, D-le!... eă... Uitați-vă la mine, copii! Eă scriu aci pe tablă litera o și lângă é scriu lipită litera i, așa: oi. Citiți-le cu toții prelungind glasul: Oi... Acum mai iute... și mai iute... Pronunțarea acestor litere o vor esecuta copiii după tactul învățătorului, care la pronunțarea sunetului o, va atinge ușor palmele; apoi rădicând palma în sus, copiii vor pronunța i. Cu cât tactul se va iuți, cu atât și sunetele se vor pronunța mai iute, pînă ce copiii singuri vor băga de seamă, că din unirea celor două litere s'a format vorba oi. Cine știe, copii, ce va să dică oi? Copii vor răspunde, că sunt oile, care le paște ciobanul. Învățătorul: Care din *D-vóstră* copii, póte scrie oi? Copii vor scrie pe rând pe tabla școlii, apoi pe tablitele lor vorba oi. În acest mod se va urma și cu cele l'alte vocale, spre a forma vorbele: ou, ui, ai, au, ei, eu, ea. Le vom spune în fine, aceste sunete se numesc vocale sau glăsuitoare pentru-că se pot spune cât de tare cu glasul; pe când altele se numesc consonante, adică sunătoare numai împreună cu vocalele, căci singure nu se pot auzi deslușit. Terminând toate combinațiunile posibile cu vocalele, trecem la consóne. Învățătorul le va spune copiilor mai întâiu numirile câtor-va litere consonante. Aceste litere pot fi: c, d, r, m, n, t, ț, v, z. Gesturile acestor sunete vor fi: Pentru sunetul c, că este un cirlig, cum e degetul arătător îndoit; pentru sunetul d, cum am da în ceva; pentru sunetul r, cum urue jucăria pe care o învârtesc copiii la moși; pentru sunetul n, că arătăm nasul; pentru sunetul m, cum mulgem vaca; pentru sunetul t, cum bate cósornicul; pentru sunetul ț, cum dicem la un țap; pentru sunetul v, cum face vântul când suflă tare; și pentru sunetul z, cum sbîrnie albina prin flori.

Venind la formarea literelor sau semnelor acestor sunete, vom arăta la copil, că semnul sunetului c este un i fără picătură încovoiat sus la dreapta; că semnul sunetului d este un a cu coda în sus, că semnul sunetului r este un i fără picătură în sus răsturnat și cu arc sus; că litera sau semnul sunetului n este doi i lipiți fără picătură și răsturnați; că semnul sunetului m, este trei i răsturnați fără picătură; că semnul sunetului v este un i răsturnat și întors în sus cu arc; în fine că semnul sunetului z e o linie culcată, una piezișe și încă una jos tot culcată. Se înțelege de sine, că aceste litere alăturate la vocalele arătate vor produce o mulțime de vorbe ca: ac, an, am, ad, ar, ed, om, ot, etc. osebit de vorbele cu trei sau mai multe litere.

(Va urma)

Michail Niculescu
(Învățător la Bănésa, Ilfov).

Să fie ore adevărate ?

Obiceiurile Albanezilor.

Când citești obiceiurile Albanezilor, ți se pare că visezi, atâta sunt de deosibite de ale noastre, și cu toate acestea ele sunt foarte adevărate. Atât de tare m'a prins mirarea, când le am citit, în cât am lăsat scrierea din mână strigând : « Să fie ore adevărate ? » Spre a le prețui și cititorii noștri, dăm aci câte-va amănunte relative la femei și la oșpeți.

Albanezii au un respect fără margini pentru oșpeții lor, și s'a vădut sate întregi luând armele pentru a apăra pe un oșpete urmărit.

Străinul care călătorește prin munți supt protecțiunea celui mai sărac dintre locuitori se află în siguranță ; nimeni n'ar cuteza să-l insulte sau să-l maltrateze; căci, decât s'ar întâmpla un asemenea lucru, tribul pe teritoriul căruia s'ar afla n'ar depune armele mai înainte d'a spăla cu sânge injuria adusă aceluia pe care el îl privește ca pe oșpetele tribului întreg. Albanezului îi place în tot-déuna să de străinului locul de onoare în căminul său și să facă tot ce poate pentru a-l mulțumi.

Ideia de patrie, care s'a pretins că este străină acestui popor, este din contră foarte dezvoltată ; é se vede în cântecele poporare în totă mărirea ei.

În Albania, femeile sunt obiectul unui adânc respect, și nicăeri ele nu exercită uă acțiune mai puternică.

Fetele Albaneze, creștine sau musulmane, sunt crescute în casă și pădite cu multă îngrijire ; fata musulmană, după prescripțiunile Coranului, îndată ce a implinit două-spre-șapte ani ese din casă fără să-și acopere fața cu un vël, și când a ajuns la etatea pubertății, este ascunsă tutor privirilor ; numai rudele cele mai aproape pot s'o vedă. É nu ese nici uă-dată din casa părintescă, unde se ocupă a casă a broda și a țese stoffe de mătase ori-care ar fi averea și pozițiunea ei pentru a forma trusoul ce va aduce în casa soțului său.

Familiiile creștine au aceleași obiceiuri cari opresc pe junele fete d'a merge la biserică. Tatăl și mama le învătă toate rugăciunile și le dă toate noțiunile asupra religiei.

Din contră, junele fete de la munte sunt cu totul libere ; ele sunt descoperite, merg la biserică, și vorbesc cu tinerii decât sunt respectoși.

Fata n'are zestre și n'aduce soțului său de cât trusoul, giuvaerurile și rufăria de mătase pentru casă, a cărei cantitate ca și broderia hainelor seale, este otărila de uă lege, după clasa din care face parte familia. Tot ast-fel este și pentru locuitorii din oraș și în general în totă Albania. Cel ce trebuie să plătească zestrea este logodnicul ; această zestre este mai mare sau mai mică după pozițiunea fetei. Ceremoniile căsătorii sunt aceleași pretutindenea.

Îndată ce femeia a intrat în casa soțului său, devine tovarășa lui ce mai activă și mai neobosită, muncind alături cu dânsul și fiind la

trebuință nu numai o bună gospodăresă ci chiar și un curajos soldat.

În căminul domestic é arc funcțiunile unei adevărate servilóre, și cu tóte acestea este onorată și respectată. În casă este stăpână absolută și pórtă cheile la cingătóre, după cum soțul ei pórtă armele. Soțul îi cere adesea sfaturí chiar în cestiunile cele mai grave. É jócă un rol tot atât de însemnat la încheierea tractatelor ca și în resbel. Albanesa este mai puțin mândră de frumusețea ei, de nascerea și de averea ei, de cum este de fii sėi și de valórea lor. É câștigă inima soțului, și îi atíță iubirea, dându-i uă numerósă familie.

Femeia, mamă a mai multor copii, se bucură de respectul familiei întregi și d'uă mare autoritate asupra soțului ei : căci, pe cât timp trăește tatăl, fiii stau în casa părintescă, și, de și căsătorii, nu trebuie să părăsescă nici pe tatăl nici pe mama lor, pentru a-í ajuta la bătrânețe.

Femeile din orașe se scólă fórté de diminétă și se ocupă cu lucrurile casei, cele de la munte toare lăna destinată pentru hainile familiei și după ce muncesc la câmp díle întregi nu se culeá de cât fórté târziu.

É este fórté aspră cu é énsă-și—soțul său este fericirea ei, și cu tóte acestea é nu este față la plecarea lui și se ascunde când el sosțește ; căci nu trebuie prin lacrámile ei să slăbescă inima celui care îi este scump, și pe care iubirea l'ar puté face să lipsescă de la datoria lui.

Écă pentru ce acéstă femeia este respectată în gradul cel mai nalt ; é se duce singură pretutindení, fără ca cine-va să-și permită cé mai mică necuviință. É este cé mai bună protectóre a călătorului, și omul pe care-l ia supt protecțiunea ei are acelési privilegiuri, ca și dēnsa ; el póte să trecă fără témă prin tribul inamic, și chiar decă ar întâlni în caleí pe fiul omului pe care l'a omorít, nimení nu cutéză să-l atingă ; protecțiunea femeiei Albaneze este uă paváză mult mai tare de cât un batalion de ómení.

Écă esemple frumoșe de imitat, nu modele Parisului și Vienei, cari vatēmă sănătatea corpului ca și a inimii !

CUM INVATĂ GERTRUDA COPIII SĂI ¹⁾

de PESTALOZZI.

(Operă compusă din 14 epistole)

Epistola întâia a lui Pestalozzi către amicul său Gesner.

Mé încredințai pe deplin, amice Gesner, că nu este de loc bine să punem pe copil a silabisi pînă ce nu i dăm mai întâiu cunoștințe asupra lucrurilor și ființelor din lume, precum și asupra limbajului. Afără de acestea, eram convins că copilul are trebuință, fórté de timpuriu, de o bună direcție pentru ca să dobândescă o intuițiune (cunoștință) dréptă

(¹) Vezi No 5, al acestei reviste.

a lucrurilor. Dar o astfel de direcție nu o poți aștepta de la or-ce om. Trebuie să fie un om și jumătate ca să de o direcție cum se cade. Trebuie să fie om experimentat și învățat. De aceea simții mare nevoie de cărți de intuițiune cari să se de școlărilor înaintea abecedarului, în scopul ca, prin figurile și deseneurile bine făcute, să lumineze mai dinainte ideile ce voim să comunicăm prin vorbe copiilor ⁽¹⁾.

Experiența întări pe deplin părerea mea; căci o mamă foarte bună imi încredința copilul său numai de trei ani ca să-l învăț. Cât-va timp, îl vizitam câte o oră pe fie-care zi și cu ocazia lui puteam pipăi pulsul metodei mele. Înceam cu literele abecedarului, cu figuri, cu tot ce-mi cădea în mână, prin aceste mijloace, încercam să-l învăț, adică să i dau noțiuni și idei, cât se poate de deslușite. Îl puseam să-mi spuie limpede tot ce știa asupra fie-cărui lucru, adică culórea, părțile, locul, forma și numărul. Dar pe dată fuseam silit să las de o parte literele, această primă pedepsă a copilăriei, căci el voia numai chipuri și lucruri. El ajunsese în curând să-și spuie deslușit ideile asupra lucrurilor ce cunoștea. În camera sa, în grădină, pe drum, în cotro se întorcea, el găsea ocazii să aplice tot ce știa, și ajunsese îndată să recunoască în istoria naturală ilustrată a lui Bufon, seri întregi din animalele cele mai necunoscute și din numele cele mai grele, ba încă făcea multe observări și deosebiri foarte drepte atât asupra acelor animale, cât și asupra plantelor și a ómenilor.

Însă această una singură probă nu mă putea face să hotărăsc momentul când copilul trebuie să începă întâia învățatură. Acel copil perduse trei ani și este știut de toți că la această vârstă, natura ne a dat cunoștințele cele mai positive asupra unei mari mulțimi de lucruri; așa că dascălul sau părinții instructori n'aun alt ceva de făcut decât să caute niște vorbe nemerite, potrivite acelor cunoștințe pentru ca să le facă cât se poate de clare; copii vor ajunge astfel ca la învățatura dăbândită de la natura s'adauge principiile artei sub toate formele lor și ale lumii reale sub toate fețele lor, și vice-versa, ei vor ajunge să se folosescă de învățămintele naturii pentru a lumina principiile artei și ale realității ce am voi să-i învățăm. La această etate, puterea minții și experiența sunt amândouă mari. Dar școlile noastre,

¹⁾ Pestalozzi urmăzează aci dupe minimumta lucrare pedagogică a lui Comenius (1592—1671) în renumita sa carte *Orbis pictus*, adică lumea în chipuri.

cu sistemul lor contra naturei omenești, distrug toate fructele acestei puteri sufletești și ale facultății de a învăța, a le acestei facultăți a cărei sămânță vie a semănat-o în noi natura însăși.

Tu cunoști pră bine acesta, amice. Dar ia închipuește-ți încă pentru moment totă groza acestui omor de oameni, căci școlă de astăzi este un adevărat omoritor de oameni. În adevăr, până la vârsta de cinci ani, lăsăm copilașii noștri în totă libertatea naturei, îi lăsăm sub influența tuturor impresiunilor ce ei primesc, ei simt puterea lor; ei se bucură de întreaga libertate și de plăcerile ei; mersul natural și fără constrângere ce urmăzează sălbaticul îndesvoldarea sa și care 'l face să fie fericit materialicește, se arată la ei printr'o tendință foarte pronunțată. Și numai dupe ce i am lăsat, cincii ani întregi, să guste deslătările acestei vieți a simțurilor, iată că, de o dată, îi dispărțim de natură, că o putere tiranică intrerupe cursul încântător al vieții lor libere și neatarnate, că i aruncă grămadă, strinși ca sardelele, într'o cameră îngustă și decii infectă, că'i înlănțuește în timp de ore, de zile, de săptămâni, de luni și chiar de ani întregi la învățarea acestor nenorocite de litere, uniforme și fără atracțiune; cari imprimă în fine întregii lor vieți o direcție care este în stare să'i inebunescă față cu viața lor cè liberă de pîn aci.

Mă-opresc aci; căci așa avé încă să fac portretul dascălului de școlă, s'arăt contrastul tot așa de grăsnic dintre el și opera lui, dintre miserabila lui situație și buna natură! Dar, spune'mi amice, sabia care taie gâtul criminalului și care'l face să trecă de la viață la mörte, pöte öre produce asupra corpului lui o impresie măi puternică de cât impresia produsă asupra sufletului copiilor noștri de această repede trecere de la frumoasa viață naturală, de care s'au bucurat ei atât de lung timp, la viața așa de vrenică de plâns ce ei duc la școlă?

Ei-vor decii oameni veșnic orbi? Nu vor voi ei nicii odată să se ridice pînă la äntăiele cause ale neregulei noastre intelectuale, ale nimicirii nevinovății noastre, ale ruinei puterilor noastre, pînă la isvorul tuturor relelor cari ne dau o viață de nemulțumire și cari duc pe mi și mi dintre noi la mörte, la spital sau la balamuc?

Ah! scumpul meu Gesner, cât de bine m'aș odini eu în mormântul mēu, dac'aș fi contribuit cât de puțin să fac cu-

noscut isvórele suferințelor noastre ! Cât de bine m'aș odini în mormént, dac'aș fi ajuns să unesc în învățământul popular, natura și arta ! Ah ! întréga mé ființă se revoltă, când văd natura și arta, în școla începétóre, puse una contra alteia de către ómenii perversi !

Cu câtă plăcere uit o lume care infășișeză o asemenea priveliște ! și cât de bine mă simț eu într'o astfel destare de lucruri, lingă scumpul meu Ludovic ale cărui capriții mă silesc să intru din ce în ce măi adânc în spiritul cărților destinate începétórilor ! Da, amice, aceste cărți trebuesc să dé și vor da atâtia lovitură seriósă învățământului absurd al epocii noastre ! Văd din ce în ce măi limpede caracterul ce trebuie să aibe ele. Aceste cărți trebuie să plece de la elementele cele măi simple ale cunoștințelor omenestii ; trebuie să saps adânc formele esențiale ale tuturor lucrurilor în inteligența copiilor, trebuie să desvolte în ei, de timpuriu, și limpede, cé dintâie notiune a raporturilor numerice, trebuie să le dé vorbele și limbajul caresă se aplice la tot ce ei aú învățat prin intuițiune și esperință ; în fine aceste cărți pentru începétóri trebuie să fie cu totul indestulátóre spre a săpa atâtiaie trepte ale acestei scări de cunoștințe prin cari natura ne aduce a ști și a puté totul.

Ce mare gol este pentru noi lipsa unei asemenea cărți. Dar și spiritul acestei cărți care vieză în tot ce ne în-cunjóră, și acest spirit nelipsește ; natura îl intipărește în inimile noastre cu litere de foc și noi ne căsnim pe noi însine, când îi stingem pină la cé din urmă licărire în nenorocitele noastre școle începétóre, unde la început nu se învață de cât abecedarul.

Dar să mă întorc de unde am plecat.

Îți spunéam, amice, că chiar în interesul metodei mele și în interesul copiilor ce é are să formeze de la légán, urmárim ca un copoiu atâtiaie indicii de instruciune și de activitate intelectuală. În acelaș timp, cu copoiul crescuti afară de metoda mé, veniti însă în clasa mé, întrebuintam procedure cari'mi păréu că se potrivesc cu principiile mele și măi ales cu înlântuirea psihologică, în studiul lucrurilor și al vorbelor, care trebuia să dirigă desvoltarea ideilor. Aveam un singur lucru de făcut, adică să cercetez pe cât imi stă în putință pe dibuite, gradul de putere la care ajunsese facultățile lor fără agutorul mé. Incercai în tot felul și cu totă neîn-

grijirea ce mare în care fuseseră lăsați, aflați la ei o inteligență mult mai vie și mai întinsă de cât mi-aș fi închipuit-o eu, față cu lipsa lor totală de or-ce cunoștință și de or-ce putere, dobândite prin educațiune. Pentru tot ce era supus influenței oamenilor, întâmpinați o slăbiciune fără sémén; dar la spatele acestei slăbiciuni, natura era vie.

Acésta este cea ce experienta m'a învățat, așa că pot dice astăzi: trebuie lung timp, fórté lung timp, pentru ca rătăcirea și nebunia oamenilor s'ajungă a innăbuși cu desvôrsire firea omenescă în inima unui copil.

... Natura are o influență nemăsurată asupra educațiunii noastre. Natura singură ne face bine: singură ne conduce la adevăr și înțelepciune. Cu cât am călcat mai mult în urmele ei, cu cât am căutat mai mult să mă conform purtarea cu a ei, cu cât am întrebuințat puterile mele ca să merg cu acelaș pas după é, cu atât mai mult pașii ei mă-au părut mai colosali. Dar am vădut totodată că și copilul este capabil de a urma. El pôte prébine să fie neputincios de a se folosi de cea ce arta îl învață, dar nici odată de cea ce natura îi oferă. Priviam și é-răși priviam înainte de a cugeta că copiii erau nedestoinici de ore care lucrare și de dece ori priviam înainte de a mă pronunța că: cutare lucru le este în adevăr cu neputință, căci ei putéu face chiar lucruri ce eu credeam cu totul imposibile pentru anii lor. Astfel eu am pus copii de trei ani să silabisescă vorbele și frazele cele mai neînțelese. Amice, tu însuși ai audít copiii mai micide ă ani silabisind pe din afară frazele cele mai lungi și cele mai grele: ai fi cređut-o vr'o dată cu putință, dacă n'ai fi vădut-o? Iam pus să citească foi întregi de geografie, înfățișând prescurtările cele mai însemnate; i am pus de asemeni să citească vorbele cele mai necunoscute, descemnându-le numai prin două litere, atunci când de abia putéu silabisi acești copii. Ai vădut cu ce esacitate și cu ce precisiune citéu acele foi și cu câtă ușurință le învățau pe dinafară.

Cu unii copii mai vèrstnici, încercai chiar de a-i face să înțelegă treptat, prin învățământul natural, frase fórté încurcate și cu totul neînțelese pentru ei. Ei le învățau bine pe dinafară, pronunțându-le și citindu-le; ei învățau de asemeni analiza ce le dam sub forma de întrebări. Mai întâiu ei făcură ca la catechism, adică repetară mecanicește, ca papagali, aceste vorbe intuecose, din cari nu'nțelegeau nimic. Dar a-

junsei pe nesimțite și progresiv să le dau o idee justă și limpede despre subiect, procedând în modul următor; luam o frază din cele citite de copii, scoteam din é fie-care idee, fie-care cugetare și le așezam într'o ordine determinată, săpând adânc în memoria lor, așa de adânc în cât să nu se mai ștergă, înțelesul acestor vorbe, confuze încă, dar luate pe jumătate; numai astfel rațele sórelui pot străbate puțin câte puțin bruma cé mai desă.

În tot cursul acestor esperiențe, principiile metodei mele se desfășurară și se precisară cu încetul în spiritul meu, și vedui din ce în ce mai limpede că, pentru a desvolta înțelegința copiilor mici, nu trebuie să raționăm cu éi, ci trebuie să ne ținem la puntele următore:

Antaiú, să întindem gradat cercul intuițiunilor lor;

Al doilé, să săpăm în memoria lor, cu caractere netede, clare și dinstincte, intuițiunile de cari copiii aú constiință.

Al treilé, să'i învățăm un limbagiú care să îmbrățișeze toate notiunile ce natura și arta le aú procurat pin'aci și chiar o parte din acele ce trebuie să li se mai procure.

În timpul când aceste trei regule se infățișau ochilor mei din di în di mai limpedi, tot în acelaș timp dobândiam pe nesimțite și convingerea fermă:

1° Că pentru ântâia copilărie este neapărată trebuință de cărți de intuițiune cari cărți să fie espuse într'un mod înțeles, sigur și precis.

2° Că chiar mai nainte de a pune pe copii la silabisire, este neapărată trebuință să'i facem să cunoscă de aprópe numele de lucruri și de ființe, precum și celelalte vorbe, ba chiar să se familiarizeze cu ele conducându-ne în acéstă lucrare de vorbitele cărți de intuițiune.

Este un folos neprețuit pentru copii să cunoscă de timpuriú și clar cât de multe vorbe. Odată ce éi cunosc bine numele (substantivele) și le aú săpate adânc în memoria lor, éi nu mai uită lucrurile numite cu acele nume, de unde decurge și alt folos.

Adică vorbele cunoscute astfel fiind întemeiate pe esactitate și adevăr, ele imputernicesc în copii aducerea aminte a legăturilor reale dintre lucruri. Folósele ce copii trag din acestea sunt treptate. Dar să nu'ți inchipești nici odată că o învățatură ar fi nefolositoare copilului pentru că el nu 'nțelege

tot cuprinsul ei. Așa, de exemplu, un copil care a învățat din a-becedar o mulțime de numiri de lucruri, trage din acesta acelaș folos ce trage și un copil care, fără să și părăsescă casa părintescă, însă fiind crescut într'o mare casă de comerț, învață încă din légăn numele unei mulțimi mari de lucruri.

Filantropul Fischer, care urmăria ca și mine acelaș scop binefăcător pentru răspândirea luminei, a stat de față dins de la început la dezvoltarea metodei mele și mia dat dreptate, deși el avé alte idei și vedea lucrul cu totul în altfel. Scrisoarea lui către Steinmüller ⁽¹⁾ în privița experiențelor mele, este interesantă din punctul de vedere al studiului ceștiunii la acé epocă. O dau aci însoțindo de ôre cari observări.

Iat'o :

Amice Steinmüller,

„Pentru ca să prețuești lucrările pedagogice ale lui Pestalozzi, trebuie să cunoști mai cu sémă temelia psihologică pe care se întemeiază sistemul său. Te asigur că această temelie este foarte trainică, duce la or-ce încercare, deși fața edificiului are încă multe neregele și lipse de proporție. Multe din aceste defecte se esplică prin metoda experimentală filosofică a lui Pestalozzi, prin împrejurările și întâmplările vieței lui, prin încercările și cercetările lui. Nu îți poți închipui de loc ce ardóre neîncetat pune el la experiențele lui; și cum, teoriile lui decurg mai mult din experiențele lui, decât le precedă, afară negreșit de câteva idei principale; dar tocmai pentru că cé mai mare parte din ideile lui decurg din experiențe, rezultatele îi sunt mai sigure. Numai că pentru punerea în practică a acestor rezultate, adică pentru a le potrivi cu prejudiciile, cu situațiile și cu cerințele ômenilor, Pestalozzi are necisitate de un colaborator cu spiritul mare și liberal, împărtășind îi ideile, care să l ajute a da vederilor lui forme bine hotărîte; dacă nu va avé un colaborator, iva trebui lung timp și multe dibuiri pentru ca să le descopere el însuși și să dé un corp spiritului cari l animă. Principiile metodei sunt cam cele următore.“

¹⁾ Steinmüller împărtășia ideile lui Fischer și ale lui Pestalozzi, și doria, cași ei, reforma școlilor. Atunci el era la Gais în cantonul Apenzell al Elveției, unde Herman Krüsi era institutor. Dupe recomandăția lui Steinmüller fu chemat Krüsi la Bertud și deveni colaboratorul lui Pestalozzi. — Steinmüller tocmai se ocupa cu întemeierea școlii sale normale care încetă de ocam dată la plecarea lui din Gais, în 1805, dar care se redeschise în 1833, sub direcția lui Krüsi.

Aci Pestalozzi intrerupe un moment scrisoarea lui Fischer, spre a da ore cari deslușiri precum urmază:

Cele cinci propoziții care urmază și pe cari Fischer le numește principiile metodei mele, sunt numai unele din ideile mele, cari supuse vederilor principale ce mi le au inspirat.

Afară de acestea, Fischer nu dice nimic despre prima din considerațiunile, cari m'au condus, adică de preocuparea me de a vindeca relele învățământului practic, mai ales în școlile primare, și de a căuta procedure mai bune.

Acum Pestalozzi revine la scrisoarea lui Fischer, luând în parte fie-care din cele cinci propozițiuni și făcând deosebite observațiuni asupra-î.

Propoziția întâia „**Pestalozzi vrea să de spiritului o cultură intensivă, și nu-numai estensivă, vrea să'l fortifice și nu-numai să'l împodobescă.**

„Pestalozzi speră să dobândescă acest rezultat prin diferite mijloce. Astfel el pronunță înaintea copiilor tare și de mai multe ori, vorbe, definiții, frase și periode lungi, pe cari i pune să le repete. Afară de scopul special și determinat al fie căruia lecțiuni în parte, scopul general al tuturor acestor lecțiuni este de a forma organul vocal al copiilor, de a le deștepta atenția și de a le cultiva memoria. El plăcă tot de la același principiu, când îi lasă, în timpul acestor exerciții de pronunțare, să desemneze pe plăcile lor orce voesc ei sau să scrie litere.“

Pestalozzi adaugă la dișele lui Fischer.

Eu îi puneam să desemneze mai cu sémă: linii, unghiuri și arcuiri, punându-î să învețe pe dinafară definițiunile. Cât despre regulele pentru învățarea scrierii, căutam să le trag din acest principiu de experiență că copii își pot da sémă de proporțiuni și să mânuescă condeiul de pêtre cu mulți ani înainte de a ști să mânuescă condeiul cu cernelă și să scrie litere mici.

„In fine, urmază Fischer, Pestalozzi imparte școlarilor săi „foi subțiri și străvedtore, făcute din corn de boă, pe cari „sunt săpate linii și litere; aceste tăblițe sunt modele de cari „școlarii se servesc minunat aplicându-le peste figurele făcute de ei și stabilind o bună comparație între ele. — Școlarii au o indoită ocupație în același moment: pregătirea „pentru nenumăratele lucrări și pentru feluritele împrejurări

„ale vieții unde atenția trebuie să se pōtă împărți fără să se risipescă. Sunt școle de industrii întemeiate numai pe des-voltarea acestei aptitudini.“

În această privință, răspunde Pestalozzi, făcusem, acum 30 de ani ⁽¹⁾, încercări cari-mi dedeseră rezultatele cele mai bune. În adevăr, unii copii ajunseseră ca, în timpul când torceaă, să facă totodată șocotele așa de grele în cât eu nu puteam face de cât cu condeiul în mână.

(Va urma)

In loc de răspuns revistei „Contemporanul“ ⁽²⁾

Astăzi trebuie să sfârșim și cu această cestiune.

La pagina 23 (No. 1), a revistei noastre „Lumina pentru toți“, Mordax s'a împedecat pentru întâia oară în viața sa de vorba »*înumër*«, 'cea ce l'a făcut să scrie astfel: »La pagina 23 găsim o născocire a D-lui Eniș Băltēnu, născocire foarte nostimă. D-sa s'a săturat de verbul «*numēr*» și a fabricat unul nou «*înumēr*»... Tot îi bine. Curaj! «Pentru ca să nu mai lungim vorba, declarăm ca verbul «*înumēr*» nu este o născocire a mé, nu este fabricat de mine, ci este o proprietate a limbii românești, care se aude la sate, la orașe și chiar în gura multor profesori, ba încă se află scrisă în cărți și țiare; de acea noi am scris această vorbă din obișnuință, nu din dorința de a întrebuița vorbe noi. Dilele trecute am citit cartea D-lui *de la Vrancea* numită «*Sultānica*», prefata «*Abecedarului*» D-lui V. Nestorescu, revista «*Doina*» (No. 47, de la 1 curent), etc. și am dat peste verbul «*înumēr*», când am felicitat pe autorii lor că au scăpat neinsultați de Mordax, care are mânia nu numai de a crede că D-sa singur știe totul, ci încă să și insulte pe oricine crede alt-fel. Dar, pentru ca Mordax nu să susție că poporul, profesorii și scriitorii cari întrebuițcă vorba *înumēr*, calcă în picioare vr'o lege gramaticală relativă la fomarca vorbelor, credem că este bine să aducem aminte cititorilor noștri că *verbele se formēdă și din sustantive prin compunerea cu prepoziția în etc, etc*; așa, de exemplu, avem verbele **înnod** (format din sustantivul *nod* și prepoziția *în*); **încuragez** (din *curagiū* și *în*); **îmbrobodesc** (din *brobōdă* și *în*); **îmmānez** (din *mână* și *în*); **înnădesc** (din *nadă* și *în*) și altele multe de felul acesta. Tot dupe această analogie s'a format și verbul *înnumēr* (compus din sustantivul *numēr* și prepoziția *în*). Indrăsniva ore D-l Mordax să mai susție și acum că *înnumēr* este o născocire a noastră și încă o născocire foarte nostimă! vom vedē-o.

În ce privește limba, onorabila redacție a «*Contemporanului*», ascunsă sub masca Mordax, se mai agață întrecăt de participiul «*ajunș*», în-

¹⁾ Cine ne a citit pînă aci, știe că Pestalozzi a făcut această încercare la Neuhoř, unde strînsese copiii cerșetori, pe cari i învăța carte, meșteșuguri și lucrul câmpului.

²⁾ Veđi No. 5 al acestei reviste.

trebuințat absolut, de espresiile «*făcea bucuria, veselia și distracția familiei, — înțelegința și memoria copilei făcēju admirația tuturor, — este de o mare crușime*». Dacă nu ne am teme că plictisim pe cititorii noștri, am dovedi *Contemporanului* că nici aci nu este mai fericit; căci și aceste espresii sunt românești, întrebuințate în literatura românească. Dar să trecem la imputările ce ne face Mordax în privința ideilor, adică a cuprinsului.

II. Pentru ca Mordax să dovedească că se află și greșele temeinice de știință, citează mai multe bucăți din «*Studiul naturii*», și apoi începe: *ântăiu*, să susție că «*orizontul vederii omului nu este depărtarea pînă unde pôte vedé omul*»; ci este..., este ... nu spune ce este orizontul vederii, ci se mărginește a cutreera câmpiile închipuirii sale, dîcînd că omul cu ochii liberi vede tot așa de departe ca și cu ochiানেle cele mai bune, că ochiul omului vede pe mare pînă la o depărtare de 13 kilometre, adică tot atăta de departe cāt pôte vedé și cu ochénele cele mai perfecționate, pe cînd noi știm chiar din fapt că privind cu ochii nearmați pe luciul mării Mediterane, nu vedeam în depărtare de cāt o cetă dincolo de care ni se părea că bolta cerescă atinge pămîntul. Dar dupe acea privind cu un ochén, am vedut în depărtare chiar vase plutind pe mare, acolo unde ochii nearmați veduseră bolta cerescă atingénd pămîntul. Și pentru ca să își ajungă scopul de a insulta, falsifică totul. Așa, D-sa, pe de o parte ne întrebă că, pentru ce vorbim de orizontul vederii, «*cînd este vorba de cāt putem vedé în sus?*» pe cînd în bucata citată din revista noastră se dîce între altele «*ți se pare că noi ne aflăm în mijlocul unui cerc, mărginit de tóte părțile cu bolta cerescă... Dacă ți se pare că cerul se rézémă pe pămînt, cauza e că vederea nu pôte pătrunde mai departe*» și mai încolo tot în prima bucăta citată din «*Lumina pentru toți*» se dîce: «*Asfel cercul acesta închipuit, în mijlocul căruia ne aflăm, nu este de cāt orizontul vederii, adică ma: ginile pînă unde vederea omului se întinde atît împrejur cāt și în sus.*» Vedeți, onorabili cititori, dacă în aceste rînduri citate este vorba numai de cāt putem vedé în sus. cum dîce D-l Mordax, sau se vorbește și despre cercul închipuit, și încă mai mult de acesta, care cerc se numește orizontul vederii? D-l Mordax susține că n'avem idee cum că adevérata causă, pentru care vederea omului nu se întinde mai departe peste acéstă linie închipuită, numită orizontul vederii, este forma rötundă a pămîntului; pe cînd în aceeași revistă a noastră cu câteva rînduri mai jos se vorbește despre forma pămîntului chiar sub titlul «*Idéi despre forma pămîntului*». Și pentru ca D-l Mordax să găsească ocașie de vorbă își face tot felul de închipuirii; asfel își închipuește că eü aș susține că din vârful unui munte nu s'ar vedé mai departe de cāt din mijlocul unui șes și altele de felul acesta

Nebulósele și planetele încă aü turburat mințile D-lui Mordax, pentru că în revista noastră s'a dîs că *nebulósele ar fi* (să se noteze că am dîs: *ar fi* dar nu *sunt*), ar fi formate tot din stelute, ca și calea lactee «și că planetele *sunt* stele călétóre.» Potoléscă-și însă D-l Mordax furia, căci tóte acestea nu sunt ale mele proprii, precum nici celelalte, ci pur și simplu o románisare. Și drept or-ce probă punem aci textul frances, urmat de traducerea românească.

»S' il eût promené son télescope sur les diverses régions du ciel, il n'eût pas manqué d'y découvrir çà et là des places blanches de même nature. en apparence, que la *voie lactée*, et plusieurs comme elle, *paraissant résulter de la réunion d'un grand nombre de petites étoiles*. «Ces taches blanches qu'on distingue sur le fond azuré des espaces célestes sont ce qu'on appelle des *nebulouses*.» În românește însemnăză : «Dacă ar fi plimbat telescopul său asupra deosebitelor regiuni cerești ar fi descoperit, ici și colo, locuri albe de aceeași natură, în aparență, cași *calea lactee* și cé mai mare parte *părënd formate, ca și calea lactee din unirea unui număr mare de stelufe*. Aceste pete albe ce se vcd pe bolta cerescă se numesc *nebulose*.» (D-l I. Morand, introducerea la studiul științelor fizice, volumul I, din Bibliothèque utile). Dar să mai cităm încă un autor frances, și anume pe renumitul *Briot*, care în volumul 43, al bibliotecei folositoare, pagina 40, în privința nebuloselor dice : «Quand on examine certaines *nebulouses* avec des télescopes assez puissants, on les voit se résoudre en une multitude de petites étoiles très-rapprochées les unes des autres. D'autres nébuleuses paraissent formées d'une matière cosmique diffuse, non encore organisée, ou du moins en voie d'organisation.» În românește se traduce : «Când examinezi unele nebulose cu telescoape destul de puternice, vești că sunt formate din o mulțime de stelufe foarte apropiate unele de altele. Alte nebulose *par* formate dintr'o materie cosmică, difusă, încă neorganizată, sau cel puțin în curs de organizare »

În privința planetelor, etă cum scrie D-l I. Morand, tot în volumul I, pagina 10, din biblioteca folositoare : »Il distinguea quelques étoiles qui changeaient de place et qui, après avoir parcouru un certain espace du ciel, revenaient à peu près périodiquement aux mêmes points: c'étaient des *planètes*.» Traducend această frază în românește avem : «El observă câte-va stele cari își schimbău locul și cari, dupe ce cutreiera un spațiu ore-care al cerului, se întorceau aproape periodic în aceleși locuri: acestea erau *planetele*, adică stelele călătore.» Sperăm că cititorii noștri din cele aduse s'au incredințat de a cui parte este adevărul. Dar acum să se mai ție bieții autori francezi citați de noi, dacă se va năpusti asupra lor cu totă furia sa D-l Mordax care are un dicționar foarte bogat de epitețe injuriöse.

În ce privește impularea relativă la planeta care apare, când ea lucifer de seră, când ea lucifer de dimineață credem de prisos or-ce vorbă ; de ore-ce s'a publicat de lung timp rectificarea că numai din greșelă tipografică se pusese vorba »*alta*».

Pentru ca să sfârșim cu această cestiune, trebuie să ne oprim aci ; căci altfel ne ar duce pré departe. Cât despre cuvintele neuviinciose ce Mordax ne adresază, acestea dovedesc creșterea primită de D-sa ! Noi însă nu ne putem înjosi pân acolo în cât să'i răspundem în aceeași termenă Noi am fi primit și primim chiar cu cé mai mare plăcere or-ce critică, fie cât de severă, destul numai să fie dreplă și mai pre sus de toate cuviincioasă, în sfirșit, primim critica or-cărui *om*, ăr nu a unui Mordax, a unei ființe desbrăcate cu totul de bunul simț.

SURDO-MUȚII

și

METODA DE A Î FACE SĂ VORBESCĂ ¹⁾

PARTEA PRACTICĂ

Când trebuie să vie la școlă Surdo-mutul?

Etatea, când surdo-mutul trebuie să începă învățătura sa, este o chestiune însemnată care merită să ne atragă luarea aminte.

În această privință, observăm că pe când puterile sufletești ale copiilor auditori se dezvoltă și cunoștințele lor se întind și prind putere, ale surdo-mutului se falsifică și se paralizază, din cauza că el stă singur și din cauza că nu poate spune limpede ideile și cugetările sale. Multe persoane privesc cu nedrept pe or-ce surdo-mut ca pe un idiot. Așa călugărul Sicard, înșelat de aparențele stării surdo-mutului la intrarea lui în școlă, a dis că surdo-mutul este o mașină mișcătoare, o muniie vie, o biată ființă care, înainte de a sfâșia posghița ce îi învâluie mintea, n'are nici chiar acel simț sigur, numit instinct, care dirige pe animale! Și cu toate acestea surdo-mutul din naștere are tot atâta minte cât și copilul auditor, și se găsește în el idei innăscute cari nu trebuiesc lăsate să cadă în amortelă. Cu cât surdo-mutul va întârzi mai mult de a veni la școlă, cu atât mai mult mintea lui va rămâne necultivată și îi va lipsi simțul moral.

Ba încă din părăsirea în care el trăește și din greutatea de a înțelege persoanele ce îi vorbesc sau de a fi înțeles de ele, din acestea de multe ori se nasc alte rele. Astfel un asemenea surdo-mut are un caracter neliniștitor, bănuitor, răutăcios și necăjicios. ⁽²⁾ Dacă însă surdo-mutul are un caracter blând din fire, atunci va fi sficioș, cea ce l va împedica să și întindă cunoștințele și noțiunile sale. Silit să imiteze or-ce, el imităză

¹⁾ Vezi No. 5 al revistei „Lumina pentru toți“.

²⁾ În această privință se pot vedea mai multe amănunte în No. 1 și 2 al revistei „Lumina pentru toți“ în articolul „Educațiunea“.

binele și răul de o potrivă. În adevăr, dacă exemplele bune 'l învață să facă binele, exemplele rele însă i sunt cu totul rău făcătoare; căci răul ce el face nu-l consideră ca rău, ci ca o simplă îndeplinire a dorințelor și a pasiunilor sale cari 'l împing la minciună, la furt și la alte defecte vătămătoare. O dată răul înrădăcinat în el, este foarte greu să 'l stărpești. Câți copii primiți în școlile de surdo-muți, n'aduc obiceiuri și maniere grósnice, cu atât mai grele de desbărat, cu cât ele sunt mai vechi!

Cine nu știe că surdenia prelungește starea de copilărie a surdo-mutului? Adese ori se întâmplă că mintea lui este lipsită de o conducere bună, tocmai în momentul, când se deșteaptă unele curioșități cari cer a fi satisfăcute. De aceea în multe privințe, la vârsta de deuce ani, el de-abia este dezvoltat ca un copil de cinci ani; dar dacă surdo-mutul are mai puține cunoștințe de cât copilul auditor, apoi în schimb el are mai multe defecte. Unii copii, între 10 și 11 ani, cari m'au fost incredințați, «dize D-l Magnat, considerați ca foarte «deștepti de părinții lor, căduseră chiar în prostire». Câtă bătae de cap, câte griji pe bietul dascăl, pentru ca să readucă priceperea în capetele lor! Câte silințe, câtă sudore și pe bietii surdo-muți ca să pricépă pe dascăl!

Dacă acești copii ar fi fost aduși la școală la etatea de șese ani de sigur că ar fi învățat cu mult mai ușor.

«Față cu acești copii întârziati, dize D-l Magnat, voiu pune «copii de șese, șapte și opt ani, cari pot scrie dupe dictare «subiectele tractate în cartea mea a doua de citire; pré rar ei «fac greșeli de ortografie. Ei sunt către finele anului al doile «de învățatură.»

Dacă ținem sémă de aceste diverse considerațiuni, atunci urmédă ca copiii surdo-muți să fie trimiși la școla specială, cel mai târziu în etatea de șapte ani. Dar dacă vom ca surdo-mutul să 'și perfecționeze vorbirea articulată, atunci trebuie trimis cât mai ténér, adică pînă când organul lui vocal își păstrează încă flexibilitatea sa. În acest scop, ar fi mult mai bine ca copilul surdo-mut să vină la școală cel mai târziu la etatea de cinci sau șese ani.

Intrarea surdo-mutului în școală

La intrarea sa în institut, copilul surdo-mut este foarte bine

primit de nenorociții săi camaradi, cari pun la dispoziția lui toate jucăriile lor și tot ce ei au. Cum vrei să rămână el nesimțitor la atâta dragoste? De acea intristarea lui se schimbă în bucurie; norii ce-i umbriau fruntea pier spre a face loc mirării și apoi satisfacerii. În curând, el pricepe că se află între copii cu cari se va putea înțelege lesne; dupe gesturile și semnele școlarilor, înțelege că copiii cari îl încunjoră sunt ca și dânsul lipsiți de auz și acesta îi deschide un nou orizont înaintea ochilor lui. El nu va mai avea să sufere batjocurile și adese brutalitățile copiilor auzitori din locul său natal! Cât de fericit se simte! Instinctul îi spune că izolarea, părăsirea în care se topia pin'aci are să înceteze din acé di și că în fine o să pótă trăi.

Lasă-l cu amicii săi cari 'l examinază, îl intrébă de toate. Ei doresc să știe, cine este el, de unde vine; este Franțuz, Némt sau Român? Ei se consfătuiesc apoi, pentru ca să-l numescă, și îndată un *semn* va fi *numele* lui. Apoi ei îl învață să-'i cunoscă și el pe dânsii arătându-i semnele cari îi numesc. În urmă ei se dă cu plăcere și mulțumire la tot felul de jocuri.

Un institutor îi supraveghiază, atenția lui este mai ales dirigită asupra noului venit. Grija principală este de a-i cunoște defectele, obiceiurile rele ce el o fi contractat departe de supravegherea părinților ocupați cu treburile lor, pentru ca o dată cunoscute pe de o parte să fie combătute, ér pe de alta împedicați cei lalți școlari de a se lua dupe purtarea lui.

Pe dată ce el face o greșelă, dascălul supraveghetor atrage asupra-i luarea aminte a școlarilor din prejură; ba chiamă și pe cei absenți și le spune ce s'a întâmplat. Disprețul se zugrăvește pe fața lor și se depărtază de școlarul vinovat. Profesorul îl face să-și înțeleagă greșela; dacă copilul arată căință el găsește din nou bunavoința celorlalți școlari.

În asemenea institute, disciplina se stabilește cu ajutorul școlarilor. Or de câte ori un copil ore-care este vinovat, pedepsa i este dictată de școlari sub direcția unui dascăl, afară negreșit de casurile grave și când trebuie să se aplice o pedepsă severă. În acest cas pedepsa este dată numai de către directorul institutului. «Conducând astfel un institut, dice «D-l Magnat, disciplina este minunată și școlari duc o viață

«de familie cu direcția și cu profesorii: copiii se întrec care «mai de care să facă binele.»

Înainte de a începe să arătăm, cum se face întâia lecție de articulație cu surdo-muții, trebuie să dăm ore cari deslușiri asupra mijloacelor de întrebuințat la învățatura lor.

Adeese ori s'a făcut întrebare, dacă surdo-muții cari învață să vorbească cu glas trebuie sau nu să comunice între ei și prin semnele făcute cu mâna. La această întrebare D-l Magnat răspunde și *da* și *nu*. Etă cuvintele pentru cari D-sa răspunde astfel. «Pentru ca învățământul articulațiunii s'a-
«ducă folos, trebuie să nu vatăme de loc desvoltarea puteri-
«lor sufletești ale surdo-mutului. Articulația nu trebuie să
«fie considerată ca un instrument capabil și imediat prin care
«școlarul să pôtă dobândi ideia; é este numai representația
«lor. Dacă, la sosirea școlarului surdo-mut în institut, il o-
«prim de a comunica prin semne cu conșcolarii săi, atunci
«il izolăm și mai mult de cum a fost pînă la intrarea sa în
«școlă, și prin urmare încătușăm mințea lui, în loc s'o ajutăm
«a se desvolta, precum este datoria școlii. De aceea, nu
«numai că îl permițem să vorbească prin semne, ba încă il mai
«și ajutăm în această privință. Școlarii din anul al patrule și
«al cincile îmi servesc ca de monitori. Ei învață pe cel nou
«să și fixeze ideile. să și le facă mai clare și mai precise; să
«cunoscă și să numescă un mare număr de lucruri cu calitățile
«și întrebuințările lor; să se supună disciplinei institutului,
«să alégă binele din rău, odată ei il muștră, altădată il încura-
«giază, dupe cum el face bine sau rău; în scurt, este o edu-
«cațiune și o instrucțiune, cari sunt conduse de ei pe drumul
«cel bun; de aceea, din dată ce copilul a sfârșit cu învățatura
«articulațiunii propriu și începe învățarea propozițiilor și a
«fraselor, învățământul nostru este foarte simplu. Când el cu-
«noste lucrurile, când le judecă cu esactitate, când ideea ce are
«desprele este bine desvoltată, tot ce rămâne atunci de făcut
«este numai apropierea vorbei sau a frasei de semnele cari
«înfățășează cugetările lui.»

Surdo-mutul știe acum să citească vorba sau frasa, pentru că a sfârșit articulația; o dată ce i s'a esplicat el pôte să o învețe pe din afară fără ajutorul dascălului său, ba încă pôte să o și aplice, dacă vine împrejurarea. Însă copiilor din anul al treile este cu totul oprit de a vorbi între ei prin

semne. Li se destinază o clasă și în cursul lecțiilor nu li se primește nici un semn dactilologic; instrucțiunea lor se urmărește întocmai ca și cum ei ar fi copii auditori: toate explicațiile se fac prin vorbirea articulată, precum și toate comunicările între școlari. În sala de mâncare, ei mănâncă de asemenea la o masă de o parte, pentru ca să n'aibe ocaziunea de a face semne. Dar o dată în grădina, toți copiii sunt împreună și de obicei cei mai înaintați la învățatură comunică prin semne cu școlarii din anul întâiu și cu cei din al doile. Aci se face lucrarea intelectuală și morală a școlarii din anul întâiu sub supravegherea unui institutor.

Dar poți dice: înțeleg ca un institut de surdo-muți, unde se află școlari înaintați la învățatură, să potă merge bine cu școlarii începători, dar când cineva ar voi să înființeze întâia oră o școlă de surdo-muți cu copii fără nici o învățatură, atunci cum se va urma? «Ei bine, răspunde D-l «Magnat, atunci i aș învăța, în clasă, să articuleze sunetele «nóstre vocale și în timpul recreațiilor lor m'aș juca cu ei; «din viața lor aș face viața mé; m'aș face tot așa de mic «cași dênșii: aș învăța să vorbesc ca ei; îndată ce i aș pri- «cepe, aș puté să i fac să mă pircépă și ei pe mine. Mijlócele »de înțelegere, de comunicare între mine și ei vor crește «cu timpul, cunoștințele nóstre se vor întinde, felurite tre- «buințe ne vor sili să ne înțelegem între noi, și de aceea vom «vorbi de toate lucrurile, de cauzele și de efectele lor.

«Calea noastră va fi puțin mai lungă, dar în fine voiū a- «junge la acelaș rezultat saū cam la acelaș rezultat cași prin «întrebuințarea surdo-muților înaintați la învățatură. La «sfârșitul anului întâiu, adică când copiii vor fi fínit articu- «lația lor, voiū puté, fără témă, se încep cu ei învățarea de «frase, drumul fiind bine preparat.

«Altă întrebare. Cum vei face, pentru ca să ajungă așa de «repede la acest rezultat? Surdo-mutul nu este de loc necu- «noscător de lucrurile acesteii lumii; când vine la școlă, el știe «mai mult de cât copilul auditor care învață să vorbescă de «la mamă sa. Or-ce ar fi, eū urmez cu el ca o mamă cu «copilul său, fără vr'o alegere între deosebitele idei. Muma «cu copilul său, trece de la lucruri la vorbe; cu surdo- «mutul mé, eū trec de la lucruri la semne și la vorbe. «Éca asta este tótă știința mé.

«Metóda mé se aplică cu acelaș succes bun și fără nici o «deosebire la toți surdo-mușii încredințați mie or-care ar fi «gradul lor de audire.»

[Va urma].

Șcólele din Bitolia (Macedonia)

Suntem în luna lui Iunie, luna în care nu numói șcólele, dér și tóte magistraturile din Europa aú vacanță, dupé o lucrare și ocupațiune de un an. Ca un bun dér doritor și iubitor de progresul instrucțiunii publice și avénd ocașiune a asista la esamenele a câtor-va școlii din localitate 'mi am propus a da la lumină o scurtă dare de sémă în genere asupra instrucțiunii în orașul nostru Bitolia.

Este cunoscut că orașul Bitolia, fiind locuit de diferite națiuni, are multe și diferite școlii, anume: Turcești, Românești, Bulgărești, Grecești, Ebreesh și o școlă mică Francesă pentru colonia catolică d' aci, școlii bine aranjate, dintre cari, fie-care caută a întrece pe cele-l 'alte. Neplăcutele sentimente și jalușia ce mereu există de câți-va ani încóce între Greci și Bulgari și între Greci și Români, se vede că n'aú împedicat, ci din contră destul aú ajutat la progresul șcólelor. Decí plin de convicțiune pot dice, că în scurt timp decă lucrurile continuă în starea lor actuală, nu se va puté găsi nici un ténér care să nu scie cel puțin, dacá nu mai mult, să scrie și să citéscă. Ca probă pot aduce esemplul următor: În timp de 5 ani 6 pensionate s'aú înființat în localitatea noastră: trei Bulgărești (din cari unu este al Protestanților), doué Grecești și unu Românese, unde cu sute de tineri și tinere, se instruesc și ș' fac educația.

Mai ántei aú început cu esamenele publice ale anului școlastic 1884—1885 gimnasiile bulgărești de ambele-sexe, cari acest an aú fost destul de láudabile. Fie-care elev și elevă se esamina detaliat, așa că privitorul ușor putca să 'și facă o idee negreșită despre repedele lor progrese.

Dupé ele aú avut loc esamenele șcólei de fete a Protestanților, și apoi într'una și aceiași di aú început esamenele publice ale gimnasiului român și liceului grecesc. Cât despre progresul acestui din urmă nu mé pot esprima detaliat, căci nu asistaí, m'am informat însă, și de astădată de la persóne însemnate și de încredere, că directorele acestui institut, în discursul său rostit cu ocașiunea solemnității deschiderii esamenelor, arată că liceul lor are multe defecte, că elevii nu pot să învețe bine limba grécă fiind de limbă străine (*heteroglossos*), dupé cum ei însuși îi numi și alte. ceia-ce ne póte servi ca fact că șcólele grecești sunt pline de Români, câți-va Bulgari și Albanezi. Acum sunt la rëndul lor și șcólele românești, cari pentru prima-órá s'aú înființat în orașul nostru în anul 1878, și cari în așa scurt timp aú realizat un progres neașteptat, fiind-că elevii și elevele se instruesc în limba lor maternă, limbă care o înțeleg și o vorbesc. Ele se compun în present de 4 clase

primare de ambele-sexe și un gimnasiu de băieți cu 4 clase, având un internat de 75 pensionari din toate părțile Macedoniei și Epiro-Tesaliei. Fără a aminti de multele limbi și de utilele materii ce se predă în acest institut bine aranjat, am să observ că limba franceză se predă și se înveță ca la nici o altă școală. Repedele răspuns al elevului la toate materiile și conversația lor pe franțuzește, arătau clar enormul progres, și fie-care imparțial privitor ale acestor esamenți, are să dică că grija, laboarea și disciplina ce se depune pentru întreținerea acestor institute utile, în cele din urmă vor cumuna cu glorie poporul Român din Macedonia.

Nu mai puțină impresie a făcut publicului numeros și corul musical compus de elevi cari au executat câte-va piese foarte artistice, și acesta arată naturalul lor pentru cântare cu care este dotat Românul. Dar lucru care recomandă și mai mult o școală este moralitatea și disciplina, cari în nici o altă școală nu se aplică așa de bine ca în aceasta.

Esamenele publice a acestor școli s'au finit și închis la 23 curent, când s'au distribuit și premiile, în prezența unui președinte numeros și distins public, între care vice-consulul Austriac, I-ul Dragoman, consulul Rusesc; Alai-bei, șeful poliției și alții.

Cu ocaziunea solemnității distribuirii premiilor s'au rostit trei discursuri, și anume: Dr. I Ciulli, profesor de matematică și religione, a vorbit despre instrucțiune, religione și morale de cari se conduce gimnasiul Român. D. N. Maimuca, profesor de științele naturale și limba franceză, a vorbit în scurt dar foarte lămurit despre educația și instrucția sexului feminin, și terminând arată în public mulțumirea și recunoștința Românilor către patronii școlilor și frații lor de la Carpați, cari au bine-voit să îngrijescă părintește de bieții și nenorociții Români din Macedonia de atâți secolii părăsiți în ignoranță, să nu mai rămână în întunec, ci să se instruescă și să își desvolte nobilele lor sentimente naționale. în limba lor maternă, precum fac toate popoarele civilizate din Europa. În fine, a vorbit pe limba turcă un elev de clasă IV gimnasială N. Buir. Subiectul său era mulțumirea pentru libertatea de care se bucură toți supușii M. S. Sultanului, și ast-fel solemnitatea s'a fiuit

UN BUN DORITOR

al progresului instrucțiunii Publice, din Macedonia
(Democratul)

LITERATURA POPULARA

(POESIE DE OCASIUNE)

Descântecul

Descântecile sunt versuri cu înțeles mixt, care se rostesc cu scop de a produce un efect miraculos. Sunt tot felul de descântece. Ele se întemează pe credința ce să poată produce fie în om, fie în sorta lui prin farmec o schimbare în bine sau în rău, și reamintește niște timp, în care religia poporului se apropia de feticism.

Versul descântecului este foarte neregulat, și nu permite schimbare în versuri. Cu anevoie se pot aduna din popor descântecurile; de ore-ce nimeni nu voește să le spună zicând că nu mai au lec, dacă se spun altora. De aceea colecții de descântece s'au făcut prin puține.

Descântec de abubă ¹⁾

Maica sf. Maria
De dimineță se scula,
În cămașă roșie s'acoperia,
Cu brâu roșiu se încingea,
Cu rochie roșie se îmbrăca,
Cu măhramă roșie se lega
Și umbla din om în om
Și din casă în casă
Unde o găsi o bubă cu roșeță
Să i-o scotă în față
Pe I . . il găsia
Și i-o aduna
Prin toate vinele
Prin toate încheeturile

Prin rînză și osânză
Prin ficat și bojoci
Bubă albă
Bubă neagră,
Bubă roșie,
Bubă albastră,
Bubă galbenă,
Bubă de nouă-zeci și nouă de feluri
Să eși din pământul viu,
Și să intri în pământul mort
Să rămâie I . . curat
Luminat
Ca argintul strecurat

D. Ștefănescu

Învățător în com. Grindu, pl. Câmpu, jud. Ialomița

Ghicitori adunate din gura sătenilor

de Dumitru Trifuleșcu, Învățător în comuna Ogrezeni, Județul Ilfov.

1. Tărtăcuță albă
Peste câmp alérgă	6. Bulgăraș de aur
Pe piele de taur
2. Ațe-ntinse
Gheme strănse	7. Buturugă bulbură
Șade drept și turbură
Și dă cu săgețile
În toate părțile.
3. Țac țac prin copac
Iși își prin păiși	8. Șcrvet învêrgat
Peste mare aruncat
4. N'am limbă nici gură
Spui la orî și care
Cusurul ce 'l arc,
Și nu se mânia
Ci va să mă țiiă.	9. Nițu lungu
Ipică mucul
5. În pădure născui
În pădure creșcui,
A casă dacă m'aduseră
Rôtă-împrejur se puseră	10. Restei rece
Marea trece
	11. Țândărică lemn uscat
Face-alarmă în Țarigrad
	12. Hurduz burduz
Din Țarigrad adus.

¹⁾ Se descântă în rachiū cu căline saū în lipsă cu ismă.

13. Sus tună jos răsună
Cetele s'adună
14. Dintr'o vale adâncă
Multe ciorî s'ardică
15. De la noi pîn'la voi
Numai făşii de teiü
16. Bălae bălae
Jocă nóptea prin gunóe
17. Ce nu se póte pune 'n cui?
18. Ce nu să póte urca 'n pod?
19. Albă şi spoită,
Când iubită
Când urată.
Vara nu vor să o vedă,
Iarna toţi o'mbrăţişedă.
20. Uite-o, nu e.
21. Patru restee
Pórtă un car cu fân.
22. Cine caută mereü pe jos.
Geme tótă ziua şi nu e bolnav?
23. Găină pestriţă
Duce veste la Ghiorghită
24. Daí de petró nu se strică
Daí de apă se despică
25. Sus copae jos copae,
La mijloc carne de óiă.
26. Sicáita vai de ea
Stă într'un vârf de nuia.
27. Sus bate tobele,
Jos cad negurile.
28. Dela baltă pîn'la munte,
Numai zale mărunte.
29. In pădure boca, boca
Iar acasă lipa, lipa.
30. Bete peste bete
O miă 'ncheete
31. Eü la orî ce casă
Sunt slugă alésă,
Eü pe orî şi cine
Intâmpin când vine,
Când ese afară
Eü il petrec iară.
32. Cum e'n casă
Şi p'afară
33. Sunt bubos şi atárnat,
Urât negru bobonat,
Insă dulce la gustat
Cinste am şi la împărat.
34. Om născut din petró albă,
Chipul lui, chip íngerece
Barba lui, barbă de foc
Când lumea dórme
El atunci se scólă
Turbură pe tótă lumea şi pe împărat.

Cine ştie să ne ghicéscă
La noi aici să pribegéscă.

Piciorul podului „Traian“

Cine a vizitat Turnu-Severin de sigur că a vădüt pe malul stâng al Dunării, înălţându-se falnic nişte urme de zidire din timpurile ecle mai vechi. Aceste urme forméză şi astăzi un *singur corp solid şi care pórtă märeşul nume de picior al podului lui Traian*. La privirea acestor rămăşite străbunc ar trebui să se deştepte în noi, Români, simşiri

înalte și pline de recunoștință către întemeitorii națiunii noastre. Dar vai ! cât de departe suntem de niște asemeni simțiri ! Și din nenorocire, nu este trebuință de nici o probă, căci părăsirea în care zace aceste moște sfinte ale străbunilor noștri, este dovada cé mai învederată despre nepăsarea Românilor, față cu tot ce privește trecutul național.

Pentru restabilirea pe cât se pôte a acestor ruine și păstrarea lor într'o stare mai bună, nu se cere de cât puțină bună voință și un mic sacrificiū bănesc, din partea Românilor Mehedințeni din oraș și din județ, dacă locuitorii din celelalte părți ale țării ar fi indiferenți, din cauză că n'aũ ocasiunea să vadă neîncetat acele resturi antice.

Pentru îndeplinirea acestei datorii nu se cere de la patrioții Mehedințeni de cât sacrificiul sumelor ce ei cheltuiesc de prisos, în decursul numai a câtor-va zile. Cum vedeți, lucrul pare ușor și încă foarte ușor, dar cu toate acestea pîn'acum nimeni nu s'a gândit la acesta, de abia în Septembrie trecut a apărut în gazeta « *Voința Mehedințului* » un apel călduros scris de D-l D. Bungeténu, dascăl din orașul Turnu-Severin, și adresat tuturor dascălilor, avocaților, preoților, proprietarilor, comercianților și în fine tuturor locuitorilor din oraș și județ.

De și D-l D. Bungeténu făcând acest apel își îndeplinește o datorie de Român, totuș merită mare laudă. Fie numai ca glasul D-lui să fie audīt de conștiența sêi în ale căror vine mai curge un sânge românesc.

Eniū Bálténu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O ARUNCĂTURĂ DE OCHIŪ ASUPRA EDUCAȚIUNII ¹⁾

de

M. C FLORENȚIU

Noi nu ne putem permite nici cel puțin o linie de răspuns asupra acestor dureróse și tot do dată sublime lamentațiuni, și trecem la repetirea chestiunilor noastre de mai sus : de unde provine femeia aceea uriciósă înclinare către tot ce este falș și degradator ? Dar și aici răspunsul nostru ar fi pré slab, față cu cele ce găsim relativ la această chestiune în opera Domnului *Ernest Legouvé*, intitulată : „ *Histoire morale des femmes*, „ din care ne permitem a reproduce următoarele pasaje :

„ Se vorbește a se instrui fetele și mamele : observați bine, dic partisanii ignoranței, veți distruge familia. — Se vorbește a le da o cultură înaltă, spre a le ridica la rangul de egale bărbatului în societate : gândiți-vé bine, veți distruge natura feminină. — Și ascundénd astfel despotismul lor sub masca respectului, interdic femeilor adevérata cultură, sub pretext de a le lăsa imperiul în familie, și apoi robindu-le în familie, sub cuvânt de a le lăsa caracterul de femeie, transformă chiar tirania într'un mincinos omagiū ! Ei bine, vé spun, și acesta în numele familiei, în numele salutului familiei, în numele maternității, căsătorii și chiar

¹⁾ Veđi No. 5 al revistei „Lumina pentru toți.“

menagiului, la care țineți atât de mult, că trebuie reclamată pentru fete o forțe și serioasă educațiune. Trebuie să definim o dată, pentru tot data aceste titluri venerate, din cari s'a'u făcut atâtea instrumente de servitute, titlurile de soție și de mamă. În adevăr, nimeni nu se înclină cu mai mult respect decât mine acestor funcțiuni menagere, subalterne în aparență, sublime în realitate, căci ele se resumă în aceste vorbe : *a se gândi la cei-alți*. Dar aceste funcțiuni conțin el toate datoriele femeii? A fi soție, și mamă este oare numai a comanda un prânz, a governa niște servitori și a veghia la bunul trai material și sănătatea tuturilor? Și ce ăci, este oare numai a iubi, ruga și mângâia? Nu, este și acesta, dar este și alt-ceva mai mult : *a conduce și crește*, și prin urmare, este *a ști*. Fără a ști, nu este mamă pe deplin mamă; fără a ști, nu este soță, adevărat soță! Nu este vorba, descoperind inteligenței feminine legile naturii, de a face din toate fetele noastre astronome și fizice, ci de a oțeli cu bărbățic rațiunea lor printr'o instrucțiune forte spre a le prepara să facă parte din toate ideile bărbaților lor, și din toate studiile copiilor lor.—Se motivează inconvenientele instrucțiunii și se pun în uitare toate pericolile ignoranței. Instrucțiunea este o legătură între consoți, ignoranța este o barieră; instrucțiunea este o consolațiune, ignoranța este un supliciu. Ignoranța aduce miile de defecte, miile de rătăcirii pentru consoți. Pentru ce cutare femeie este sfâșiata de urit? Pentru că nu știe nimic. Pentru ce o alta este cochetă, ușure, vană și caprițioasă? Pentru că nu știe nimic. Pentru ce cheltuește é, spre a-și procura o bijuterie sau o haină, sudoarea a mai multor luni de muncă a bărbatului ei? Pentru că nu știe nimic. Pentru ce'l ruinează prin datorii? Pentru ce'l tîraște séra, ostenit de munca zilei sau bolnav, în serbări sau petreceri, cari nu-î produc de cât nemulțumiri? Fiind-că nu știe nimic, fiind-că nu s'a nutrit de nici o idee serioasă, care i-ar fi putut deștepta sufletul, fiind-că lumea inteligenței este închisă înaintea pașilor ei... „Apoi după mai multe aprecieri, în cari arată bazele condițiunii și fericirii conjugale, adaugă :

„Intre asemenea consoți nu este comandă, nu este inferior sau superior, mai cu seamă în privința bărbatului. În această sântă alianță, amestecul calităților se transformă în schimb : femeia devine mai puternică sub protecțiunea bărbatului, și bărbatul mai bun sub afecțiunea femeii. *Bunătatea*, acest sentiment divin, insinuându-se între suflete le unește, ca să ăci așa, într'unul singur. De și ei au alte subiecte de afecțiune mult mai scumpe : părinți, copii; dar nimic nu este egal cu cea ce încercă unul pentru altul. Aceléși cugetări vin de o dată pe buzele lor în acelaș moment; fețele lor, prin obicinuița sentimentelor as emănate, contractează un fel de asemănare, și astfel, vedându-și și auzindu-și, se simte între ei o rudenie mai puternică decât a sângelui, rudenia sufletului.

O asemenea unire nu se teme nici chiar de înaintarea timpului, timpul de toate stricător!... Este numai nenorocita întrebuițare a vieței femeilor!.. Este lenea și toate înjositele pasiuni, ce nasc dintr'ênse, cari vestejesc obrazul lor, mai înainte de timp, și fericirea împreună cu obrazul!.. Pe cât timp ține junețea, (junețea ce mai încântătoare minciună!) rotundimea liniilor figurei disimulează totul. Și dacă o ré revoltă asufletului a imprimat aci o pîritore sbircitură, această sbircitură se sterge numai decă

prin elastica energie a acestei cărni tinere.. Dar când a trecut acest farmec și a venit vârsta matură, fie-care gândire obicinuită, își sapă adinc sbircitura sa: *vanitatea* este care încrețește buzele; *invidia* care adincește gura, *răutatea* care deformeză figura, și *desfrinarea* consozului aduce povirirea prematură a femeii.. Pe când soția, al căreia portret am descris, n'are a se teme de nimic asemenea din mâna timpului.

Vină dar chiar bătrînețea, é nu va altera această unire de cât numai când o va dist. uge. Și când copiii depărtați sau stabiliți aiurea vor lăsa singuri aprópe de cămin, pe cei doi bătrâni tovarăși, memoria acestei vieți atât de dulce și curate, conștiința că s'au perfecționat reciproc, siguranța nemuririi, care produce o dragoste atât de consolătoare, vor fi destul spre a apéra sufletele lor de înghețatul contrast ul acestei oboșitoare etăți.

Dar care va fi sistema de învățământ, care să producă niște ființe atât de nobile și fericite? Fi-va studiul limbilor clasice, grécă și latină, ce fac astă-đi obiectul de atâta laudă în școlele noastre de fete, sau studiul limbilor moderne, cât se vor puté mai multe? Iată niște întrebări la cari trebuie să răspundem, cât se va puté mai limpede și mai motivat.

Limbele clasice ș'au avut timpul și ómenii lor, pentru că limbele nu sunt de cât reprezentanții ideilor și sentimentelor ómenesți, ce au predominat în óre-care timp. Prin urmare, a cere limbelor antice să ne reformeze moravurile și să ne dé direcțiunea morală în familie și în societate, ar fi a cere, nu numai niște lucruri vătămătoare familii și moralei, dar încă și ceva imposibil, fiind-că sunt idei și presentimente, cari nase cu un popor și mor cu acelaș popor, și a cere reinvierea acelor idei ar fi a cere înviera morților! — În adevér, ce să câștige fetele noastre în direcțiunea lor morală, spre a deveni bune mame și bune soții, din cortegiul de divinități corupte al lui *Omer*, din tragediile lui *Sofocle*, comediile lui *Aristofane* și aședămintele comuniste ale lui *Licurg*? Limbele, grécă și latină, au avut rolul lor glorios cu ómenii ce le au inven-, tat și practicat, dar astăđi ele numai sunt decât niște tulpini uscate despuete de foi și ramuri, și netrebuitoare decât în muzee, spre a se puté observa de curiosi cicatricele, ce le-au rēmas din jaful ce au suferit din partea literaturilor popórelor contimporane. Când aceste limbi s'au introdus ca obligatorii în școlele națiunilor moderne, tóte limbile actuale erau în concepțiune, necapabile de a exprima nici o idee mare și serioasă, *Carol cel Mare* a fost dar nevoit să introducă obligatoriú în școle și în tóte afacerile publice limbile grécă și latină, ca unele ce singure putéu pe atunci să exprime idei și cugetări precise. Dar astăđi când limbile moderne au întrecut pe acele limbi mórte, în tóte ramurile cunoștințelor umane, de ce folos mai este să perdem timpul cel mai prețios al tinerimii cu studiul acestor limbi, cari nu'i mai pot procura nimic, nici pentru vieță, nici pentru familie și nici chiar pentru societate? Nu vedem noi óre tinerimea noastră studiind câte șepte și opt ani aceste limbi în detrimentul altor cunoștințe necesarii în viața practică ca om, părinte și cetățén, fără să le cunóscă cel puțin formele lor gramaticale? Ș'apoi câte lacrimi, câte suspine și câte desgustări de școlă a bieților copii din cauza acestor limbi! Noi nu pretindem cu tóte acestea, ca aces-

te scumpe *rămășițe* să fie cu totul și definitiv escluse din toate așezămintele noastre de cultură publică, dar am voi ca ele să nu fie depuse de cât în câte-va centre ale țării ca obiecte de muzeu pentru înlesnirea celor cari ar voi să le studieze, iar nu impuse tuturilor ca astăzi, fără nici un scop și folos real. Și acesta pentru băieți, iar cât pentru fete, al căror timp de studiu este și mai mărginit, nu este necesitate a destina nici cel puțin un singur templu pentru conservarea acestor cadavre, alară numai dacă nu veți voi să executați cu punctualitate profetia lui *Dante*, după care căutând *raiul*, ca să faceți o excursiune prin Iad... Băgați însă bine de seamă, că locuința *spiritelor înfunecate* are alătea cotituri, în cât puteți să vă înviriți și să rămâneți în eternitate într'enska...

Iar în cât privește studiul limbilor moderne, doă, pe lângă limba maternă, ni se par destul de suficiente pentru necesitățile omului în societate, și dintre aceste una, ce s'ar crede mai savantă și mai universală, să fie obligatorie pentru toți câți învață un curs secundar, de la o margine pînă la cea-altă a țării; iar a doua obligatorie numai după localități și de aci în colo numai științe, arte și literatură în limba națională, făcându-se și aici deosebirea necesară între sexe, conform scopului ce le a destinat natura: ast-fel că fetele nu trebuie să studieze în paralel cu băieții de cât Istoria, Geografia, Desemnul, Fisica, Igiene și Morala aplicată la datorii lor de mame, soții și cetățene; iar cele-alte științe să le învețe numai în principiile lor generale și necesare vieții practice. Să părăsim dar o dată rutina ce ne strivește de secol, și esaminând lucrul la lumina rațiunii emancipate de ori-ce influență a timpilor, să înlesnim copiilor noștri mijlocul d'a-și procura o viață mai plăcută și mai morală, făcând viața și minciuna mai anevoioase și mai rare. Și atunci generațiunile viitoare mai fericite de cât noi, comparând trecutul cu prezentul, vor bine-cuvênta străduințele noastre, silindu-se a face și ele îmbunătățiri pentru viitor. Iată dar părerea noastră asupra unei educațiuni publice mai conformă cu spiritul secolului, și cu cerințele unei adevărate vieți umane. Și acesta în cât privește educațiunea de școlă, iar în ce privește educațiunea de familie, ne dicend mai nimic pînă aici, nu putem închide definitiv acest prim capitol, fără să nu ne mai aruncăm încă o privire asupra educațiunii omului în general și a femeii mai în particular.

Posițiunea femeii, în starea în care se găsește astăzi despre datorii și drepturile ei în familie și societate, sémănă mai mult cu a unei clase subjugate, care neputend face alt rău asupraitorilor săi, nu se servește spre a plăcé de cât de iscusință și înșelăciune; pentru că afară de rare excepțiuni ce se perd în hausul ignoranței generale, femeia are ochi a nu vedé de cât vanitatea, urechi a nu auđi de cât minciuna, inimă a nu iubi de cât viața și inteligența a nu o esercita de cât în rău. Prin urmare, dacă este ceva în lume care să inspire mai mult interes și compătimire, este posițiunea femeii, a acestei dominatōre a lumii vizibile, căria s'a supus și se va supune în eternitate tot ce vieză. . Să ne convingem dar o dată, că îmbunătățirea stării morale și intelectuale a femeii este cerută și de propria noastră fericire, căci înlesnind femeii mijlocul de a-și înțelege pe deplin condițiunea demnității sale morale, printr'o educațiune și instrucțiune

ne serioasă și solidă, vom avea, pe lângă cele mai bune educatoare ale copiilor noștri, și pe cei mai sinceri și simpatici tovarăși ai fericirii noastre pămîntene. Femeia nu trebuie crescută ca niște flori în parc, spre a ne delecta vederea și a ne escita simțurile, ci pentru adevărata ei fericire, convingînd-o că întîia condițiune d'a o avea, este viața de familie, și a doua, când împlinirea ar face să nu pîtă a avea pe acesta, mijlocul cel mai nobil să-i fie munca onorabilă, iar nulibertinagiul, cea mai esecrabilă miserie... Trebuie dar să creștem pe fete în scopul adevăratei fericiri umane, *ori-care ar fi sîrta ce le așteptă în lume*, iar nu să le formăm exclusiv pentru cutare sau cutare pasiune... și atunci femeia crescută în dragostea binelui moral și a suveranei iubiri de virtute, cîștigînd idei înalte și demne prin armonica esecutare a sufletului și inteligenței sale, afecțiunile virtuose îi vor deveni mai durabile și mai morale; căci rațiunea încetînd d'a mai fi sacrificială ușurințelor memorii și imaginațiunilor frivole, toate facultățile ei vor veni în ajutor, punînd-o în stare să fie în același timp femeie de inimă, femeie de inteligență, și în vremile critice de tentațiune, *femeia forte din scriptură*. Aceste observațiuni devin cu atît mai puternice, cu cît esperiența ne probază pe fie-care și nenorocirile și durerile ce decurg din creșterea femeii numai ca instrument de plăcere și vanitate, uitîndu-se cu totul desvoltarea facultăților sufletului ei, și dîndu-se curs liber numai omului material.

„În noi, ăcești un mare moralist, sunt două ființe: una materială care ține în același timp de plante și de animal, și alta spirituală...”. După natura vegetativă sîngele circulă în noi, pîrul ne crește, oăzile ni se lungesc, carnea ni se renoește — creștem, declinăm, — murim fără consimțimîntul nostru! După natura animală, culegem idei prin senzațiuni, le înmulțim prin memorie și prin observațiune. Apoi afară de aceste proprietăți nedespărțite de materia organizată, pe cari omul le împarte cu plantele și cu animalele, se găsesc unele, cari constituiesc esența sufletului, și cari vor scăpa tot-dauna scalpelului anatomistului, fiind-că nu se lipsesc de nici o fibră.

Sufletul, această ființă ascunsă în interiorul nostru, se revelă prin voințele noastre împotrivoare pasiunilor, prin sentimentul înăscut al justului și injustului, și prin actele spontanee ale unei rațiuni ce tinde la veritățile eterne. El atestă ceresca sa origină prin sublimile noțiuni ale frumosului, prin presentimentul nemuririi sale și prin aspirațiunile către infinit. Resultă dar de aci o metodă cu totul naturală, singură de urmărit în conducerea omului, și în parte a femeii, unicul mișcător al tuturor virtuților și vițurilor omenirii; adică a determina cu precisiune rolul ființei sale, dînd fie-cării părți desvoltarea de care este capabilă, și alungînd nenorocita sistemă d'a sacrifica pe una celei-alte și numai atunci aceste puteri, aspirînd pe întrecute la înaltele trepte ale perfectibilității, vor satisface pe deplin atît necesitățile timpului cît și pe ale moralei, realisînd visătoarele speranțe ale viitorului! Urmîză dar de aici, că lumea este dominată de: două puteri rivale: a forței și a moralei. Forța fiind mai mult în domeniul bărbatului, este de cel mai mare interes al femeii a se sili, ca prin puterea educațiunii sufletului său, s'o tempereze și s'o îndulcescă, dacă voește a se ridica la

culmea fericirii ce i-a hotărât Dumnezeu, când i-a dat cel mai radios imperiū, *imperiul sentimentelor*!

Vedeți, dar bune mame, cât bine n'ați pute face voi omenirii, copiilor voștri și vouă înși-vă, dacă pe lângă dragostea de instinct, ce posedați astăzi, ați avé și pe aceea ce v'o pôte procura lumina științei și căldura prevădătoare a sufletului vostru! Cât adevăr, câtă fericire n'ar plana asupra omenirii, și câte prinose de mulțumire n'ar transporta zefirul către cel *A-totū putinte*, în locul degradațiunilor dobitocești, la cari se coboră copii voștri de astăzi!... Atunci, A! atunci, inaltele progrese, la cari aspiră societatea, ar fi simțite tutulor, și fie-care luând parte în acésta, prin impulsivitatea sufletului, ar fi pe deplin mulțumit de acțiunea sa! Dar acest înalt și fericit grad de cultură umană, nu'l vom pute avé până când educațiunea întregel generațiunii nu va coresponde la îndoita necesitate a ființei noastre, dând facultăților sufletului și întiliginței, încă de la naștere, adevărata și propria lor direcțiune.

Omul fiind o ființă materială, spirituală și morală în același timp, educațiunea lui se împarte ca și el: în *fizică, intelectuală și morală*. Educațiunea fizică, despre care nu ne putem ocupa în acest *memoriū*, are de obiect sănătatea, puterea și exercițiul corpului și ne óre-cară cunoștințe de fiziologie și igienă. É mai copioasă și mai bogată ce se numește gimnastică, nutriment, îmbrăcăminte, jocuri, muziciale etc., cari tóte sunt bune în sine, dacă sunt tot-dauna subordonate educațiunii omului moral. Educațiunea intelectuală, basându-se pe o întinsă și serioasă instrucțiune, cu care nu se pôte ocupa decât școla, nu-î putem acorda nici cel puțin o linie aici, și trecem la educațiunea morală, obiectul privirii noastre, spre a-î schița punctele principale. Acésta educațiune se rézema pe știința sufletului, pe care caută să'l deștepte și să'l înalte, dându-î conștiința de demnitatea sa. É coprinde tóte exercițiile ce au de scop desvoltarea și cultura facultăților noastre morale și intelectuale, diviđendu-se în atâtea părți, câte sunt aceste facultăți umane. Natura superioră a omului inclină mai cu sémă la patru necesități principale, cari se repórtă la atâtea dispozițiuni naturale. Omul aspiră la *adevăr*, la *bine*, la *frumos* și la *infinit*, și desvoltându-se în acestea, asemenea dispozițiuni devin: *Inteligența ordnii universale, conștiința morală, sentimentul frumosului și sentimentul religios*.

Adevărata educațiune va fi dar tot-dauna și pretutindení *intelectuală, estetică și religioasă*, în cât aparține demnității umane, și va servi cu atât mai mult pe fie-care din aceste facultăți, cu cât fie-care din ele va fi cultivată cu mai multă îngrijire, pentru că legate intim între ele, se susțin și se ajută mutual, conservând prin însăși acésta importanță și rangul ce se cuvine fie-căria. Educațiunea morală este partea care presintă mai multe dificultăți, pentru că é trebuie să procure copiilor *conștiința și obicinuința binelui și onestului*. Aici instrucțiunea, dacă este bună, face jumătatea operei. Instrucțiunea morală, dice Fenelon, trebuie dată astfel ca preceptele ei să fie primite liber, în cât copii să le considere ca trase din propria lor natură, pentru că numai prin acestea se va forma simțul lor moral, *sentimentul justului și al binelui*. În urma unei asemenea acțiuni nu va mai rămâné de cât a priveghia asupra

impresiunilor ce pot primi copii, asupra esemplerelor ce îi încongiură și obiceiurilor ce contractă, spre a-i îndrepta pe calea ce dréptă, pe calea morală, fortificându-le caracterul și voința.

Educațiunea, prin însăși condițiunea ei morală, va fi în același timp socială și națională, mai cu sémă într'o țără liberă; căci de și legea morală este anterioră și mai presus de legea civilă, dar afară din societate nu pôte existe nici o moralitate, pentru că de și ea ne impune datorii pentru intréga omenire, dar acésta nu se pôte realiza de cât prin interesul și iubirea ce vom conserva concetățenilor noștri, făcând să nască cele mai nobile și mai scumpe din datorii: *devotamnetul și amorul de patrie și naționalitate*. Că mai înaltă moralitate posibilă este finele a tótă educațiunea, și é va fi cu atât mai bine asigurată, cu cât dezvoltarea *omului interior* va fi mai bine condusă. Dar dezvoltarea omului interior se face tot printr'un om dezvoltat în *interior*, pentru-că educațiunea nu este ca o artă vizibilă, în care discipolul observând lucrul maestrului să parvină, după mai multe încercări, a-l face și el asemenea; nici ca o știință, pe care studiând'o cu atențiune într'o carte, să ajungă cine-va cu timpul a fi stăpân pe dēnsa; ci educațiunea este tocmai ca o flóre delicată care, semănată într'un pământ productiv de tot felul de burueni, trebuie îngrijită și observată în fie-care zi, ca nu cumva ver-o buruiănă ré să se introducă lingă dēnsa și să-i hrăpescă nutrimentul său s'o invenineze! . Iată motivul pentru care stăruim noi cu atâta insistență asupra educațiunii femeii, care singură este favorisată de răbdare, timp și sentiment spre a observa fie-care mișcare a copilului, împedcând creșterea buruenilor rele și protegind florile profumătoare, care singure îl pot face ferici. Pentru-că educațiunea nu se învétă, ci se inspiră prin concursul personal al educatorului, și de n'o va poseda mai atâtăiu el, nu va avé de unde s'o dé altora.

Educațiunea regiliósă este înălțarea sufletului către *părintele* naturei, de la care emană tot binele și fericirea umană. Acest înalt sentiment este unul din germele divine, prin cari Dumneđeū a făcut pe om *după chipul și asemănarea sa*; și spre a l' cultiva trebuie a-l dirige mai cu osebite la operele naturei, la minunile cerului, la înaltele inspirațiuni ale geniului poetic și frumusețile istorii, cultivându-l mai atâtăiu pentru sine însuși, și apoi pentru interesul educațiunii morale sau religióse. Unii aū pretins ca educațiunea să fie curat religiósă. Noi însă, cari ne putem înțelege religiune fără morală și morală fără religiune, cerem ca educațiunea să fie curat umană, necrescēnd pe om nici pentru *cer*, nici exclusiv pentru pământ, ci pentru adevăratul scop al naturai sale, ca ființă materială, spirituală și morală în același timp.

Și chiar în acéstă condițiune, studiul religiós să nu vină decât la timpul și locul sēu, căci acest studiū, basându-se pe concepțiunea celor mai profunde cugetări, presintă multime de dificultăți, cari în fața unei instrucțiuni tinere, ar produce mai mult rău decât bine.

Terminând acest capitol, ne permitem a indica mamelor, în cele ce urméză, linia de conduită ce se cuvine a urma în conducerea copiilor, în cât aparține educațiune: propriū și să, înainte de a fi încredințată școlei.

(Va urma).

Laudă mare tinerilor Argeşeni

Mai mulți tineri Argeşeni, în număr de 27, au făcut o societate numită „Curtea de Argeş“.

Scopul acestei societăți este :

1. Să aducă în București 40—50 băeți, din cele 17 comune din plasa Argeş și să-i așeze ca ucenici pe lângă diferiți meseriași, în timp de 4 ani, când apoi vor trebui să se întorcă în comunele lor respective, pentru ca să puiă în practică meseria învățată ;

2. Să cumpere 17 răsboie sistematice și 17 instrumente de tors, din cari să se de câte unul fie-căria din comunele plășii Argeş ;

3. Să se aducă 5 sătence la spitalul *Maternitatea* pentru ca să învețe arta moșitului ;

4. Să se trimită câte 5 băeți ca ucenici la fabrica de olărie de la Azuga și la fabrica de fringhii de la Găești.

5. Să se ia două femei din Curtea de Argeş și să le învețe țesutul și torsul cu noile instrumente, pentru ca și ele la rândul lor să învețe alte femei din plasă ca astfel fie-care comună să aibe câte o femeie cu asemenea cunoștințe ;

6. În fine să se trimită două răsboie și două instrumente de tors pentru școala de fete din Curtea de Argeş.

Jurnalul „Democratul“ din Ploești.

Erăși școalele poporului (Județul Prahova)

Aușisem adese vorbindu-se că comunele din județul Prahova sunt bogate, și din acesta conchideam că toate lucrurile stau bine, mai bine de cât în județele sărace. Și când îmi diceam acesta, gândirea mă se ducea mai mult la școle, ca la lucrul cel mai însemnat în or-ce comună. Legănat de aceste idei plăcute, ardeam de dorința de a visita județul Prahova, cea ce și făcuî vara asta. Dar ce nepotrivire între închipuirile cele frumoase ce-mă făceam despre școalele rurale din Prahova și între starea ré în care le găsiî.

În adevăr, școala poporului, în județul Prahova, nu-numai că nu este în stare bună, ci e stă mai rău de cât în județele sărace, cu mult mai rău chiar de cât în județul Mușcel, unul din cele mai sărace județe.

Ecă faptele :

Am vizitat mai multe comune și mai multe școle, dar ca să nu lungesc vorba să citez una sau cel mult două comune. Să las de o parte Brebu, Cosminele, etc., și să mă opresc la comuna Cornul și la Poiana, două comune lângă Câmpina

În comuna Poiana se află Monastirea Poiana întreținută foarte bine de Eforia spitalelor civile. Dupe ce am văzut biserica cu curtea și grădina ei, plin de mulțumire, am întrebat și de școală. La această întrebare mi se răspunde că n'am ce vedé, căci nu este nimic de capul ei. Acest răspuns mă făcu și mai curios; de aceea mă și îndreptai spre școală. Din depărtare mi se arată o casă veche, rău îngrijită, spunindu-mi-se că aceea este școala satului. Ajunsei în fața casei de școală, starea ce ré a școlei, mă apără în totă goliciunea sa. Înăuntru găsi câteva bănci din alte vremi. Întrebând de dascăl, mi se spuse că este un preot, care lipsește fiind dus la oraș dupe afacerile sale, fiind că este vacanță. Atunci disei: a!! acum éráși cam pricep pricina, pentru care școala se află așa de rău, dascăl este un preot care și face póte mai mult datoriile către biserică de cât către școală.

Ba, nu D-le, îni răspunde un sătén, pe care'l luasem să mă conducă prin sat; bietul preot își vede de școală: totă ziua șede sërmanul în școală cu copiii cari vin la *ișcolă*, dar strică *premarul*, că nu'l ascultă: căci, știți, nu se uită la el, nici ca la un căine. Ba încă sfinția sa a și cheltuit din punga sa de a făcut unele altele la școală. O dată s'adus cu lăcremație la coconu Tărtășescu, zapciul ăsta al nostru, și ce și-a audít, bietul *priot* de la premar și de la logofăt, vai mama lui. Pe tóte drumurile îl înjura și spunea c'o să'l încurce într'o *haia* și o să-l bage în pușcărie, să și perđă și darul și slujbulița de dascăl de copii. De atunci sfinția sa n'a mai crăcnit. Căci, de, nimeni nu se póte pune cu stăpânirea. Acuma vorbia sfinția sa să mai facă ceva cu de la sineși cheltuelă. Mi a părut foarte rău că n'am putut vedé pe dascăl. Altă dată m'am dus, tot pe jos, în comuna Cornul.

Audisem din Câmpina că în acest sat este un dascăl normalist foarte deștept și care pre lângă carte invață pe copii și meșteșugul tēmplării.

Însoțit de D-l. D. Bunescu, tovarășul meń de drum, cutreieraí acest sat în tot lungul seń fără să dań de școală nici de primărie. Mi se spuse, în cele din urmă, că școala se ține în casa învățătorului, unde mergēnd găsi o casă aprópe nouă, bine făcută și curat ținută, cu trei încăperi din cari cé mai mare era ocupată cu bănci, fără școlari, fiind în vacanță. Dascălul lipsia, fiind dus dupe trebuințele sale. Cercetaí cauza pentru care se ținea clasa în casa învățătorului și aflaí că comuna n'are local și nici nu voește să plătescă chirie, sub cuvēnt că n'are bani. Mi se spuse mai multe lucruri relative la școală, cea ce mă făcu să mă indignez contra autorităților locale. Dupe dorința mé. fui condus la primărie, unde la intrare mă întâmpină un berbece cu ifos mare, ca și cum ar fi

avut aerul să mă întrebe : ce poftesc. Intrând găsiu două persóne, pe care întrebându-le despre D-l. Primar, mi se răspunde : »Nu suntem noi primar, «dar uite'l aci.»—Intorcându-mă vedui lângă mine berbecele ; de acea întrebai din nou : «care este primarul? Acest berbec? »—«Nu, acesta este berbecele primarului care'l însoțește pretutindené, și când vedem berbecele, știm că și primarul este p'aci, »așa răspunde scriitorul satului. Și vorbind astfel eși puțin p'afară, dupe care sosi și mult așteptatul primar, póte din primăria de alături, unde se scrie cu sticle și cu pahare. In acelaș moment intră și învățătorul găfâind. Ne recomandaram unii altora, întrebai despre cestiunea localului de școlă. Răspunsul fu că comuna n'are mijloce nici să plătescă chirie pentru localul de școlă. Invățătorul îmi spuse că la început se plătia chirie pe an mai mult de 30 lei , apoi a scăduto primăria la 30 și în fine la 25 lei pe an, dar neplătind'o nici pe acésta, proprietarul casei a gonit școlă, din casă, ér primăria ȳ a ȳis să nu mai ȳie clasă ; ȳensul însă nu s'a putut învoi cu acéstă nelegiuire de a lua lefă, multă puțină cât este, fără să nu ȳie clasă ; de acea a ȳinut clasă anul acesta în casa sa. Dar acuma aude șoptindu-se că nu i se va mai permite să ȳie școlă în casa sa, și că din lipsa de local are să'l muté în comună și, dacă 'm'aduc aminte, anume în comuna Tulia.

Fată cu acestea, am rugat pe primar să 'm' arate budgetul comunei și am vedut că venitul anual al casei comunale trece peste patru mii de lei. Afară de acest venit, comuna avea câte-va mii de lei depuse la casa de depuneré pentru construirea unei școle. E'i bine, primăria a ridicat și accéi bani pentru trebuințe bugetare, cea ce este cu totul contra legii.—Unde vom ajunge óre cu școlă sătésacă, dacă vor merge tot astfel lucrurile ?

Atâta astă dată

Eniũ Bálténu.

D I V E R S E

Populația Județului Prahova. — Sfirșindu-se recensimintul și cu Județul Prahova, rezultatul constatárilor e următorul :

Populația totală a Județului	240,537	Căsătoriti	100,151
Capí de familie	55,639	Văduvi	13,589
Bărbați	120,595	Divorțați	471
Femei	119,942	<i>Cu știință de carte</i>	23,698
Necăsătoriti	126,326	<i>Fără știință de carte</i>	216,839

Din totalul acestui tablou pentru Orașul Ploesți rezultatul e :

Totalul populației	33,691	Căsătoriti	13,097
Capí de familie	6,321	Văduvi	2,914
Bărbați	16,511	Divorțați	232
Femei	17,180	<i>Cu știință de carte</i>	9,352
Necăsătoriti	17,535	<i>Fără știință de carte</i>	24,339

Așa dar dacă scótem capitala Județului Prahova—unde găsim după acéstă statistica oficiala 57 la sută cu știință de carte, pentru restul întreg al Județului rămân 6 la sută cari știu ceti. Și încă acéstă medie

ne e dată numai fiind-că intră la mijloc cinci comune urbane mai mici, unde tot se mai află ceva brumă de școlă.

Rău mai stăm!

Populația Bosnei-Herțegovinei.— Recensimentul din urmă a constatat în aceste țări 1,336,091 locuitori, pe când în 1879 erau 1,158,440. Dupe confesiuni sunt greco-orientali 571,250; mahomedaui 492,710; catolici 265,788; ovrei 5,805; alte credințe 538;

În tot cuprinsul acestor țări se află 8,164 de legi sau egale, proprietari de pământ independenți.

Numărul țăranilor liberi e de 117,466, pe când al cineților, un fel de iobagi simbriași, este de 197,833. Dintre cineți s'au rescumpărat foarte mulți de la domniilor lor pămâtenii și au devenit agricultori liberi.

Se știe că aceste două țări de la 1879 sunt stăpânite de Austro-Ungaria.

„Democratul“ din Ploiești.

Populațiunea țerei noastre după recensimintul din 1885. — Argeș 164,610, Bacău 159,160, Botoșani 141,369, Brăila 110,485, Buzău 183,235, Covurlui 112,068, Dâmbovița 163,533, Dolj 268,147 Droboiu 127,017, Fălciu 79,353, Gorj 148,720, Ialomița 132,936, Iași 161,914, Ilfov 351,571, Mehedinți 208,115, Muscel 90,399, Némțu 124,547 Oltu 115,924, Prahova 241,184 Putna 123,427 R-Sărat 109,131, Roman 98,183, Romanați 155,348, Suceava 109,649, Tecuci 101,351, Teleorman 181,704, Tutova 100,256, Vâlcea 154,391, Vaslui 94,927, Vlașca 156,619, Constanța 88,151, Tulcea 91,699. În total suflete 4,648,123.

Iată după «Luptătorul» din Focșani care este numărul populațiunii din județul Putna și orașul Focșani :

«În județ 106,931 suflete.

În oraș 16,934 »

din aceștia în județ cari nu știu carte sunt 98,946, și 7,985, cari știu carte: iar în oraș nu știu carte 10,454 și cari știu carte. 5,500

Pentru ca să obținem uă lumină palidă atât de dorită în casuri de bolă n'avem de cât împrejurul fitilului unei luminări de spermanțet să punem sare de bucătărie fin pulverisată, până în dreptul părții negre a fitilului. Luminarea va arde atunci cu uă flacără slabă, uniformă și așa de încet în cât uă bucățică dintr'ensa ajunge toată noptea. A întorce șurupul la lămpile cu petroleu spre a le lăsa să ardă cu flacără mică e un lucru foarte vătămător pentru bolnavi și pentru cei sănătoși.

Funcționarul

Pentru ouarea găinelor în timp de érnă.—Lucuitorii din America de nord au observat că găinile mănăncă bucuros *piper de Cayene*, sau cu alte cuvinte ardeiū, și că dupe acesta ouă și érna. Acéstă împreju-

rare a făcut pe găinarii americani ca să pună tot la două pênă în trei zile o linguriță de ardei bine pisat în mâncarea obișnuită pentru o duzină de găini. Resultatul, dupe cum se afirmă, este foarte satisfăcător; ardeii grăbește ouarea găinilor, dér fiind-că este un mijloc foarte escitant, de sine se înțelege că nu este permis să se facă abus de acest mijloc.

Lepra în Europa.— Lepra este o bôlă asiatică, precum este și holera; dar cu încetul s'aũ întrodus și în Europa. Negreșit că holera este mult mai periculôsă de cât lepra, și se întinde mult mai repede de cât acêsta.

Țara Europei în care lepra și-a făcut culcuș, este Norvegia, unde se află anul acesta aprópe 1800 persoane bolnave de lepră. Și încă anii trecuți aũ fost și mai mulți, așa că în 1868 s'aũ ridicat la 2800 leproși. Dacă numărul lor scade cauza este numai îngrijirea autorităților. Cine vrea să nu fie de loc atins de lepră, trebuie să locuască într'o casă sănătoasă și curată, să aibe corpul și hainele curate, hrana sănătoasă și îndesulătoare.

Dar nu este destul ca numai igiena particulară să fie bună, ci trebuie ca și igiena publică să fie prevădătoare, așa susține D-l Paul Bert într'un studiu prezentat Academiei de științe, din Paris.

(Dupe „Democratul“ din Ploeshti)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vrei să te uiți în fundul stomacului? S'a găsit un frances, anume Boisseau du Rocher, care a făcut un instrument, adică o mașină mică pe care a botezato *megaloscop*, cu care se poate vedé mărit și fotografia fundul stomacului și al altor părți ale corpului omenesc. Astfel, dacă cineva ar fi bolnav de stomac, doctorul ar puté să studieze cu de amăruntul țesătura stomacului și chiar să o fotografieze ca s'o arate și altor medici; căci *megaloscopul* d-lui Boisseau pune sub ochii observatorului chipul unui lucru mic cu mult mai mărit.

Căldură estraordinară.— Anul 1705 fu, în Francia, renumit, prin căldura sa estraordinară din ziua de 6 August. Aerul nu se mai puté respira și persoanele cari se expuneau să mérgă prin sóre cădeau îndată asficiate. Nimeni nu cuteza să iésă din casă. Abia, dîc cronicarii d'atunci, putea cine-va să trecă, fără pericol, strada, învelindu-și capul cu pânză muiată în apă și ținend la nas un burete cu oțet. Chiar și așa, trebuia însă cé mai mare grabă, căci apa se evaporă și pânza se usca îndată.

Ouale se coceaũ la sóre, și stofele începeaũ să mirôsă a părlit.

Foile copacilor se uscaũ ca într'un cuptor, și crăcile plesnău ca cu cum ar fi fost băgate în foc.

În partea de miadă-și a Franței, vilele fură arse cu totul.

Lumea intra în pivnițe și în subterane.

Spre séră, temperatura mai scădu și începu o adiere de vânt binefăcătoare. Peste o mie de persoane fură victima asecței zile, unică în istorie.

(„Galatiș“ din Galați)

Vreți să trăiți cât mai mult?

O gazetă franțuzescă de igienă scrie că omenii cari beau vin, rachiū, bere, etc., trăesc mai puțin de cât cei cari nu beau. Astfel un băutor moderat, la vârsta de 20 de ani pōte spera să mai trăescă 15 ani ;

>	>	30	>	>	>	>	11	>
>	>	40	>	>	>	>	13	>
>	>	50	>	>	>	>	10	>
>	>	60	>	>	>	>	8	>

Pe când o persoană care nu bé de loc, la vârsta de 20 de ani pōte spera să mai trăescă încă 44 de ani :

>	>	30	>	>	>	36	>
>	>	40	>	>	>	28	>
>	>	50	>	>	>	21	>
>	>	60	>	>	>	15	>

Alégă 'și acuma fie-care ce va voi.

SFATURI BUNE

Un sfat bun pentru hrănirea bună și ieftină a găinilor cu ghindă

Or-cine știe că ghinda se întrebuințeză pentru hrana porcilor. Ei bine, dupe mai multe încercări făcute de omeni speciali, s'a constatat pe deplin că acest rod al stejarului hrănește foarte bine găinele și le fac să ouă.

Acéstă descoperire este de mare preț. Sfătuim dar pe seteni și pe or-cine se ocupă cu creșterea păsărilor, să se grăbescă a aduna ghindă, apoi s'o usuce în sobe sau în cuptore și în fine s'o macine, cum se macină făina de grău.

Când vrei să dai găinilor mălaiū, meiū, porumb sau or-ce altă măn-care atunci adaugă și puțină făină de ghindă, muiată mai dinainte în apă caldă ; dar găinele trebuie s'o mănânce mai nainte de a se rēci. Pentru ca să mērgă și mai bine găinelor, trebuie să li se facă un coteț călduros, la adăpost de vânt și ger, și să nu se amestice cu cocoșii.

Pentru prepararea hranei de ghindă, următorul mod ar fi și mai bun. Să se ia făină de ghindă și adăogând apă caldă, să se facă un fel de cocă care să se despartă în bucăți de mărimea unei franzeluțe rătunde, ceva mai mică de cât pumnul unui om și să se usuce apoi în sobă. Pentru 12 găini ajunge un sfert sau cel mult o jumătate dintr'o asemenea franzeluță, care frământindu-se bine de tot în apă să se amestece cu celaltă hrană, dată negreșit ceva mai puțină de cât altă dată.

Sunt unele persoane cari dic că dacă s' ar hrăni găinele numai cu făină de ghindă, o franzeluță ar fi din destul pentru dece găini, dar acésta nu s'a probat pină acuma pe deplin. Lucrul însă nu este greū și or-cine îl pōte încerca cu câte-va găini despărțite de celelalte.

, Incercarea mōrte n'are,

ȘARADA I

(de Enăchiță Văcărescu).

Intreg cunoscut sunt nume,
 Fără cap îmbrac pe lume,
 Coda 'mî e nemilostivă
 Căci la tóte stă improtivă

ȘARADA II

(de N. Părvulescu, Vrănești, Muscel)

Veđi că partea 'ntăia este	Ambele formeză fructul,
Intre semne, când citești ;	Ce spre tómnă îl găsești,
Iar a doa se zărește,	Prin pădure. Bun e gustul
Sus în sferile cerești.	Dar numirea 'i s'o ghicești.

ENIGMA

(de Christ. Ștefănescu Reverénu, Iași).

I

Partea primă de voiți,
 În adverbe mă găsiți,
 A doa de vreți s'aflați
 În crustacee căutați.

II

Părți-a doa de 'i lipsește
 Litera de la început,
 Tot mititel mă găsește
 Dar la lucru eú fac mult.

III

Tot la a doa veți pune
 O literă la început,
 Una însă din consune,
 Sunt un popor dispărut.

IV

Ambele părți împreună
 Un obiect o se vă spună,
 Ce 'i de natură colțat
 Avënd rol la scărpinat.

Deslegarea Enigmelor din No. 5 al acestei revisteEnigma I este **grapa**Enigma II este **zăpada**

Persónele cari au deslegat aceste enigme sunt : D-niú G. Stoicescu, student, chiliile sf. Impărați, Ploești ; N. Părvulescu, invěțator la Vrănești, Muscel ; G. Proistosescu, Mioveni, Muscel ; Op. Negulescu, Radovanu, Ilfov ; G. Ionescu, București.

EDUCAȚIUNEA

PENSIONAT DE BĂEȚI

AL LUI

— ENIŪ BĂLTÉNU —

Calea Moșilor, No. 138.

afiat până acum

Intre strada Cernica No. 4 și strada Negustori No. 7
BUCUREȘTI

În acest pensionat se primesc școlari

Interni, Externi și Demi-interni pentru
clasele **Primare, GIMNASIALE și Comerciale**

Este speranță că acest an se va înființa și grădina de copii (Kindergarten)

Acest pensionat este situat în poziția cea mai sănătoasă a capitalei, aproape de școala comercială, de liceul Mateiș Basarab, de gimnasiul Lazăr și de gimnasiul Mihaiș Bravul.

Acest pensionat a **probat cu fapte**, anul trecut, să știe să 'și facă datoria în conștiință. Școlarii cari au terminat clasele primare, li s'au dat atestate de la școlile statului, fără să rămână nici unul repetent. Școlarii gimnasiali și comerciali au urmat cursurile la școlile publice, unde au și depus examenele, fără ca nici un școlar gimnasial, înscris în regulă, să rămână repetent, ba încă unii au luat premii.

Anul trecut, am încercat să fac clasa I gimnasială în pensionat, numai cu puțin școlari cari la finele anului școlar depunând examen la gimnasiul Lazăr au fost toți promovați.

Pentru-că pensionatul se mută într'o casă mai mare de la Sf. Dumitru viitor, acest an se vor primi școlari cu prețurile scădute mai cu seamă copiii cei mici.

Școlarii sunt obligați să vorbescă tot dauna în limba **germană și francesă**, în care scop s'au angajat persoane anume cu contract în regulă. Pentru îngrijirea copiilor mici s'a angajat o damă germană.